Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● 25 декабрь 1974 йил, чоршанба № 298 (16.078). ● Баҳоси 2 тийин.

МУДДАТИДАН ИЛГАРИ

«Ташкенсельмаш» заводи коллективи товар маҳсулот реализация қилиш юзасидан беш йилликнинг белгиловчи, тўртинчи йили топшириқларини 20 декабрда бажарди. Йил охиригача қолган кунлар мобайнида камида тўрт юз минг сўмлик маҳсулот реализация қилиш мўлжалланмоқда.

СССР Транспорт қурилиши министрлигига қарашли 7-кўприксозлик трестининг ходимлари кўприклар-монтаж ишлари йиллик планини бажарганликлари тўғрисида рапорт бердилар. Топширилган ... равишда ярим миллион сўмлик иш бажарилади.

Ўзбекистон пойтахти Тошкент саноати 23 декабрдан бошлаб беш йилликнинг якунловчи йили ҳисобига маҳсулот бера бошлади. Тошкент маҳсулотини реализация қилиш ҳамда энг муҳим буюмлар турларини ишлаб чиқариш йиллик планини бажарилди. Утган йилнинг шу даврдагига нисбатан саноат маҳсулоти ҳажми 9,7 процент ошди. Шаҳар саноатининг 88 хилига давлат Сифат белгиси берилди.

Киров, Куйбишев, Октябрь, Ленин районларининг корхоналари, Асбобсозлик, Абразив, «Подъёмник», «Ташкенсельмаш», «Компрессор», тракторсозлик заводларининг коллективлари, 3 ва 2-тикув фабрикалари, «Қизил тонг» фирмаси ва бошқа коллективлар беш йил ... даражада ишладилар.

Тошкент саноатчилари декабрь охиригача пландан ташқари 73 миллион сўмлидан ортиқ маҳсулот ишлаб чиқарадилар.

Қашқадарё область саноат корхоналарининг коллективлари йиллик ишлаб чиқариш ва маҳсулот реализация қилиш планларини муваффақиятли бажардилар.

Самарқанд область саноат корхоналарининг меҳнаткашлари 1974 йил топшириқларини 21 декабрда бажарганликлари тўғрисида рапорт бердилар. Область саноатчилари йил охиригача пландан ташқари 30 миллион сўмлик маҳсулот реализация қиладилар.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг пленуми тўғрисида
ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

24 декабрда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг XVI пленуми бўлди. Пленумга район ва шаҳар партия комитетларининг биринчи секретарлари, область партия комитетларининг қишлоқ хўжалиги масалалари билан шуғулланувчи секретарлари ва область ижроия комитетлари раисларининг қишлоқ хўжалиги масалалари билан шуғулланувчи ўринбосарлари таклиф қилинди.

Пленум «Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1975 йилги Давлат плани тўғрисида» Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, республика Госплани раиси ўртоқ К. АҲМЕДОВнинг ва «Ўзбекистон ССРнинг 1975 йилги Давлат бюджети тўғрисида» Ўзбекистон ССР молия министри ўртоқ В. МУРОДХЎЖАЕВнинг докладларини тинглади.

Музокараларда Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари Қ. КАМОЛОВ, Қашқадарё область партия комитетининг биринчи секретари Р. ГОЙИБОВ, Ўзбекистон ССР озиқ-овқат саноати министри В. С. СОДИҚОВ, Тошкент шаҳар партия комитетининг иккинчи секретари К. П. ДУДИН, Андижон машинасозлик заводининг ишчиси В. И. ТИМОХИН, Ўзбекистон ССР совхозлар министри Е. Т. ТАСАНБОЕВ, Чирчиқ электр химия комбинатининг директори В. ҚОДИРОВ ўртоқлар сўзга чиқдилар.

Пленум «Ишлаб чиқаришни концентрациялаш, ихтисослаштириш ва хўжаликлараро кооперациялаш негизида чорвачиликни янада ривожлантириш тадбирлари тўғрисида» Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети секретари ўртоқ И. Р. ҚУРБОНОВнинг докладини тинглади.

Ана шу масалани муҳокама қилишда Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. МУСАХОНОВ, Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари В. А. ХАЙДУРОВ, Андижон область ижроия комитетининг раиси Ж. Х. ҲАСАНОВ, Самарқанд область ижроия комитетининг раиси С. Х. ХАМРОҚУЛОВ, Бухоро область партия комитетининг иккинчи секретари В. Н. ПЕТРОВ, Фарғона область партия комитетининг секретари О. АЛИХОНОВ ўртоқлар қатнашдилар.

Пленумда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ катта нутқ сўзлади.

Пленум муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилди.

Пленум ташкилий масалани кўриб чиқди. М. Я. БУРЕШ бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан пленум уни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети сув хўжалиги бўлими мудири вазифасидан озод этди. В. И. СУСКИН Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети сув хўжалиги бўлими мудири, И. К. ҲУСНИДДИНОВ савдо, план ва молия органлари бўлимининг мудири, А. Л. ТУРАЕВ маданият бўлимининг мудири қилиб тасдиқланди.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ XVI ПЛЕНУМИНИНГ ҚАРОРИ
ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1975 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССРНИНГ 1975 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ЛОЙИҲАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1975 йилга мўлжалланган Давлат плани ва Ўзбекистон ССРнинг 1975 йилга мўлжалланган Давлат бюджети лойиҳалари асосан маъқуллансин ва бу лойиҳалар Ўзбекистон ССР Олий Советининг сессияси муҳокамасига тақдим этилсин.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Министрлар Совети, область, шаҳар ва район партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари, совет органлари, министрликлар ва идоралар 1974 йил декабрь Пленуми қарорига, КПСС Марказий Комитети қарорларига ва КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг партия иқтисодий сиёсати масалалари хусусида сўзлаган нутқларига амал қилиб, халқ хўжалигининг барча тармоқларида 1975 йилги Давлат плани ва умуман тўққизинчи беш йиллик топшириқларини муваффақиятли бажаришга қаратилган амалий тадбирларни кўрсинлар.

Партия, совет, касаба союз, комсомол ташкилотларининг, министрликлар, идоралар ва ишлаб чиқариш коллективларининг куч-ғайрати ишлаб чиқариш самарадорлигини бутун чоралар билан оширишга, техника тараққиётини жадаллаштиришга, меҳнат унумдорлигини ўстиришга, янги ишлаб чиқариш қувватларини тезроқ ишга туширишга ва мавжуд қувватлардан яхшироқ фойдаланишга, маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва унинг сифатини яхшилаш билан айни бир вақтда материаллар ва меҳнат сарфини камайтириш учун барча резервларни ишга солишга қаратилсин.

Социалистик мусобақа кенг авж олдирилсин, республика партия ташкилотлари, коммунистлари, барча меҳнаткашлари беш йилликнинг якунловчи йили планида кўзда тутилган кўрсаткичларга муддатидан илгари эришиш учун курашга сафарбар этилсин.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ XVI ПЛЕНУМИНИНГ ҚАРОРИ
ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ КОНЦЕНТРАЦИЯЛАШ, ИХТИСОСЛАШТИРИШ ВА ХЎЖАЛИКЛАРАРО КООПЕРАЦИЯЛАШ НЕГИЗИДА ЧОРВАЧИЛИКНИ ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШ ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Пленуми Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети секретари ўртоқ И. Р. Қурбоновнинг «Ишлаб чиқаришни концентрациялаш, ихтисослаштириш ва хўжаликлараро кооперациялаш негизида чорвачиликни янада ривожлантириш тадбирлари тўғрисида»ги докладини тинглаб ҳамда муҳокама қилиб, шуни таъкидлайдики, партия XXIV съезди қарорларига биноан, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг пахтакор республикалар партия-хўжалик активида чорвачилик маҳсулотларини жойларда етиштириш ҳисобига, аҳолини ана шу маҳсулотлар билан тўлароқ таъминлаш борасида республика олдига қўйган вазифасини бажара бориб, республикада чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш соҳасида анчагина иш қилинди.

Бу йил гўшт етиштириш 1970 йилдагига нисбатан 1,3 баравар, сут етиштириш 1,5 баравар, тухум етиштириш 2 баравар кўпайди, ҳар бир бош соғин сигирдан сут соғиб олиш 700 килограмм ёки 56 процент ортди, давлатга сотилган ҳар бир бош қорамолнинг ўртача вазни 75 килограмм ёки 28 процент кўпайди. Товуқларнинг тухум қилиши 22 процент ўсди. Чорвачилик маҳсулоти сотиш халқ хўжалиги планлари анча ортиги билан бажарилди.

Республикадаги колхозлар билан совхозлар Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг IV Пленуми ишлаб чиққан тадбирларни изчиллик билан амалга ошира бориб, чорвачиликнинг озуқа базасини мустаҳкамлашда анчагина ютуқларга эришдилар. Бедапоя майдонлари 70 минг гектар ёки 1,2 баравар, дон учун экиладиган маккажўхоризорлар 113 минг гектар ёки 4,7 баравар кенгайди, ем-хашак экинларининг ҳосилдорлиги ортди.

Республикада қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини ихтисослаштириш ва концентрациялашнинг амалга оширилиши бу юксак натижаларни қўлга киритишга ёрдам берди. 1458 та колхоз ва совхоздан 1082 таси пахта етиштиришга, 22 таси шоли етиштиришга 144 таси сабзавот, картошка, мева ва узум етиштиришга ихтисослаштирилган. Асосий тармоқларни ривожлантира бориб ва ўзлари етиштираётган ем-хашакдан фойдаланиб, ана шу хўжаликларнинг қарийб ҳаммаси сут, гўшт ва пилла етиштирмоқда. Чорвачилик совхозларини ихтисослаштиришнинг юксак даражасига эришилди. Концентрациялаш натижасида 85 та қўйчилик совхози, гўштга мол боқиладиган ва қорамоллар сўқимга боқиладиган 55 та совхоз, 22 та паррандачилик совхози барпо этилди. Чўчқачилик, йилқичилик, асаларичилик ва бошқа тармоқлар бўйича ихтисослаштирилган совхозлар бор.

Кооперация негизида, пайчи колхозларнинг пул, моддий ва меҳнат ресурсларини бирлаштириш йўли билан 80 та колхозлараро бўрдоқичилик пунктлари барпо этилди ва улар муваффақиятли ишлаб турибди. «Ўзколхозстрой» республика бирлашмасига кирадиган колхозлараро қурилиш ташкилотлари кенг ривож топди.

Пленум шу билан бирга ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш, концентрациялашни ривожлантириш ва чорвачиликни саноат негизига кўчириш ҳали етарли даражада қатъият билан амалга оширилмаётир, бу соҳадаги суръат суст ҳамда у чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни жадал юксалтириш талабларига жавоб бермайди, деб ҳисоблайди. Бир канча областларда, кўпгина районларда гўшт, сут, тухум ва бошқа маҳсулотларни кўпайтириш суръатларининг пастлиги сабабларидан бири ана шудир. Подаларни ўзидан кўпайтиришда катта камчиликлар бор, сигирларнинг ва урғочи молларнинг қисир қолишига йўл қўйилмоқда, ёш чорва моллар кўнгилдагидек парвариш қилинмаётир, моллар туёғи ва паррандалар секин кўпаймоқда, уларнинг маҳсулдорлиги паст. Суғориладиган ерларда алмашлаб экишни жорий қилиш, ем-хашак экиладиган майдонларни кенгайтириб, ана шу экинларнинг ҳосилдорлигини ошириш, шунингдек такрор экин майдонларини, қишки экинларни ҳамда экинлар орасига экиладиган экин майдонларини кенгайтириш ҳисобига ем-хашак етиштиришни кўпайтириш учун бор бўлган жуда катта имкониятлардан ҳали яхши фойдаланилмаётир. Кўпгина колхозлар ва совхозларда сифатсиз озуқа етиштирилмоқда. Бу озуқаларнинг таркибида молни тўқ тутадиган оқсил моддаси етишмайди. Ем-хашак тайёрлаш ҳамда ундан фойдаланишда прогрессив технология ҳали ҳамма ерда етарли қўлланилаётир деб бўлмайди. Етиштирилаётган чорвачилик маҳсулотининг сифатини яхшилашга, меҳнат сарфини камайтиришга, ем-хашак етиштириш учун кетадиган меҳнат, маблағ сарфини камайтиришга етарли эътибор берилмаётир.

Кўпгина колхозлар, совхозлар ва колхозлараро корхоналарда ихтисослаштиришнинг афзалликларидан, моддий-техника ва меҳнат ресурсларидан, ердан етарли фойдаланилмаётир. Улар ўз ишларини техника билан қуролланиш борасида эришилган даражани ҳисобга олган ҳолда қайта қурганлари йўқ, меҳнатга ҳақ тўлаш ва уни ташкил этишни такомиллаштирмаётирлар. Эскириб кетган иш нормалари, ем-хашак, хомашё ва материалларни сарфлаш нормаларидан фойдаланиб келмоқдалар. Ана шу айтиб ўтилган ва бошқа камчиликлар натижасида ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва концентрациялаш борасида амалга оширилаётган иш ҳамма жойда ҳам ҳали маҳсулот етиштиришни анча кўпайтириш ва чорвачилик маҳсулоти сифатини ошириш, меҳнат унумдорлигини ўстириш имкониятини бермаётир.

Лойиҳа институтлари ихтисослаштирилган чорвачилик корхоналарини лойиҳалашда хатоликларга ва камчиликларга йўл қўймоқдалар. Ихтисослаштирилган чорвачилик корхоналари техника-иқтисодий жиҳатдан етарли даражада асосланган ҳолда жойлаштирилмаётир, улар хўжаликларнинг оптимал ҳажмига тўғри келмайди. Кўп ҳолларда чорвачилик комплекслари ва паррандачилик фабрикаларини лойиҳалаштириш ҳамда қуриш пайтида ўз ем-хашак базасини вужудга келтиришга тегишли даражада эътибор берилмаётир. Кўпинча эскириб кетган технология, кам унумли ускуналар ўрнатилади. Сув таъминоти коммуникациялари, электр таъминоти, канализация, йўл шохобчалари чўзилиб кетади. Шунингдек ишлаб чиқариш заруратига эга бўлмаган объектлар қуриладики, бу чорвачилик комплекслари ва паррандачилик фабрикалари қийматини анча ошириб юборади.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ қурилиши министрлиги, Қурилиш министрлиги, «Узколхозстрой», «Главсредазирсовхозстрой» ҳамда бошқа пудратчи қурилиш ташкилотлари кўпгина объектларда қурилиш муддатларини ҳамда уларни ишга тушириш муддатларини чўзиб юбормоқдалар. Енгил мукаммал йиғма прогрессив қурилиш конструкциялари тайёрлаш учун ишлаб чиқариш базасини кўнгилдагидек ривожлантирмаётирлар.

Ўзбекистон ССР Совхозлар, Қишлоқ хўжалиги, Озиқ-овқат саноати министрликлари кўпгина қурилишларда асоссиз равишда капитал маблағларнинг сочиб юборилишига йўл қўймоқдалар, фермаларни реконструкция қилиш ҳамда ихтисослаштирилган чорвачилик корхоналари ва паррандачилик фабрикаларини кенгайтиришга кам эътибор бермоқдалар.

План, молия ва хўжалик органлари колхозларнинг кредитлари ва маблағлари ҳисобига кооперативлаштирилган чорвачилик корхоналарини қуришни ривожлантириш билан боғлиқ масалаларни ҳамиша ҳам оператив ҳал этаётирлар, деб бўлмайди, янги комплексларни комплектлашда ва реконструкция қилинаётган фермаларни ускуналар ва материаллар билан таъминлашда жиддий камчиликларга йўл қўйилмоқда.

Чорвачиликни ва ем-хашак етиштиришни саноат негизида ривожлантириш проблемаларига доир илмий-тадқиқотлар ҳозирги замон талабларидан орқада қолмоқда, янги прогрессив технологияни, машина-ускуналарни яратиш билан боғлиқ масалалар сусткашлик билан ҳал қилинмоқда, ихтисослаштирилган чорвачилик корхоналарида ишлайдиган мутахассис технологлар ва малакали ишчи кадрлар тайёрлашда жиддий қолоқликка йўл қўйилмоқда.

Айрим область ва район партия комитетлари партиянинг ишлаб чиқаришни хўжаликлараро кооперация негизида ихтисослаштириш ва концентрациялашни ривожлантириш тўғрисидаги йўл-йўриқларини етарли даражада қатъият билан амалга оширмоқдалар, деб бўлмайди. Жамоат ишлаб чиқаришининг самарадорлигини ошириш учун раҳбарларга ва мутахассисларга нисбатан тегишли даражада талабчанлик қилмаётирлар, бу ишда касаба союз ва комсомол ташкилотларининг фаол иштирок этишига эришганлари йўқ, КПССнинг аграр сиёсатини колхозчилар ва совхоз ишчилари ўртасида етарли даражада пропаганда қилинишини таъминламадилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Пленуми қарор қилади:

1. Ишлаб чиқаришни концентрациялаш, ихтисослаштириш ва хўжаликлараро кооперациялаш негизида чорвачиликни бутун чоралар билан янада ривожлантириш партия ташкилотларининг энг муҳим вазифаси деб ҳисоблансин.

Ўзбекистон ССР Госплани, министрликлар ва идоралар область партия комитетлари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети ва область ижроия комитетлари билан биргаликда ишлаб чиққан «1975—1980 йилларда Ўзбекистон ССРда концентрациялаш, ихтисослаштириш ва кооперациялаш негизида чорвачиликни янада ривожлантириш тадбирлари ҳамда чорвачилик комплекслари ва паррандачилик фабрикаларини лойиҳалаштириш ва қуришни яхшилаш чоралари тўғрисида»ги тадбирлари маъқуллансин.

2. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросига, Ўзбекистон ССР Министрлар Советига, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги, Совхозлар, Озиқ-овқат саноати министрликларига, «Главсредазирсовхозстрой»га, область, шаҳар, район партия комитетларига, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советига, область, шаҳар ва район ижроия комитетларига, бошланғич партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларига белгиланган тадбирларнинг сўзсиз бажарилишини таъминлаш борасида қишлоқда ташкилотчилик ва оммавий-сиёсий ишни кучайтириш топширилсин.

Шунга эришиш зарурки, пахтакор колхозлар ва совхозларда нуқул сут берадиган чорвачилик ривожлантирилсин, наслга қолдирилган ёш молларни боқиш, ўстириш ва ортиқча ёш чорва молларни ҳамда гўштга топшириладиган ҳамма чорва молларни боқиш эса хўжаликлараро негизда ихтисослаштирилган хўжаликларда ёки саноат негизида давлат чорвачилик комплексларида амалга оширилсин.

(Давоми иккинчи бетда).

РСФСР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ ОЧИЛДИ

24 декабрь эрталаб соат 10 да катта Кремль саройида саккизинчи чақириқ РСФСР Олий Советининг саккизинчи сессияси иш бошлади.

Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев ўртоқларни депутатлар ва меҳмонлар ўринларидан туриб давомли, гулдурос қарсаклар билан кутиб олдилар.

Сессияни Россия Федерацияси Олий Советининг Раиси депутат В. А. Котельников очди.

Сессия муҳокамасига РСФСР 1975 йилги халқ хўжалигини ривожлантириш Давлат плани тўғрисидаги, РСФСРнинг 1975 йилги Давлат бюджети ва РСФСРнинг 1973 йилги Давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги, РСФСР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш ҳақидаги масалалар қўйилган.

РСФСР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, республика Госпланининг раиси депутат Н. И. Масленников РСФСР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1975 йилги Давлат плани тўғрисида доклад қилди.

Сессия ўз ишини давом эттирмоқда.

(ТАСС).

СОВЕТ ҲУКУМАТИНИНГ ТАКЛИФИГА БИНОАН

Индонезия Республикасининг ташқи ишлар министри Адам Малик Совет ҳукуматининг таклифига биноан расмий визит билан 23 декабрда Москвага келди.

Индонезия ва Совет Иттифоқининг давлат байроқлари билан безатилган аэродромда А. Маликни ва унинг ҳамроҳларини КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, СССР ташқи ишлар министрининг ўринбосари Н. П. Фирюбин, СССРнинг Индонезиядаги элчиси П. С. Кузнецов, СССР ташқи ишлар министрлигининг бўлим мудирлари Д. С. Никофоров, И. Ф. Шпедько ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Кутиб олувчилар орасида Индонезиянинг СССРдаги элчиси Сурьоно Дарусман, СССР даги бир қанча бошқа дипломатия ваколатхоналарининг бошлиқлари бор эди.

(ТАСС).

САККИЗИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ САККИЗИНЧИ СЕССИЯСИНИНГ ОЧИЛИШИ ТЎҒРИСИДА

Саккизинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг саккизинчи сессияси бугун 25 декабрда эрталаб соат 10 да Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг мажлислар залида очилади.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутатлари эрталаб соат 9 дан бошлаб Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг мажлислар залида рўйхатга олинади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ОҚСОҚОЛЛАР КЕНГАШИНИНГ МАЖЛИСИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети оқсоқоллар кенгашининг мажлиси 25 декабрь эрталаб соат 9 дан 30 минут ўтганда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг мажлислар залида ўтказилади.

ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ КОНЦЕНТРАЦИЯЛАШ, ИХТИСОСЛАШТИРИШ ВА ХЎЖАЛИКЛАРАРО КООПЕРАЦИЯЛАШ НЕГИЗИДА ЧОРВАЧИЛИКНИ ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШ ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Боши биринчи бетда).

План ва хўжалик органларининг ишини шундай йўлга қўйиш керакки, токи чорвачиликни ихтисослаштиришни ҳамда мол гўшти, чўчқа гўшти, тухум етиштиришни саноат негизига ўтказиш, ғунажинларни боқиб ўстиришни, ихтисослаштирилган комплекслар барпо этишни, 1980 йилга қадар хўжаликлараро озуқа тайёрлайдиган йирик заводлар ва цехларда тўла рационли озуқа ишлаб чиқаришга ўтишни асосан тугаллаш мумкин бўлсин.

Ана шу негизда чорвачилик маҳсулоти етиштиришни тўхтовсиз ўстириш таъминлансин ва 1980 йилга бориб гўшт етиштириш 1973 йилдагига нисбатан 2,2 баравар, сут етиштириш 2,9 баравар, тухум етиштириш 3,4 баравар кўпайтирилсин.

Чорвачиликни ривожлантиришда, озуқа етиштириш ва ундан фойдаланишда мавжуд камчиликлар тугатилсин. Мавжуд комплекслар чорвачилик фермалари ва хўжаликлараро корхоналарнинг иши мўлжалланган тадбирларга биноан такомиллаштирилсин, янги комплекслар барпо этилсин, мавжуд чорвачилик фермалари, паррандачилик фабрикаларини реконструкция қилиш ва кенгайтириш кенг йўлга қўйилсин, ердан, техника воситалари ва асбоб-ускуналардан, меҳнат ресурсларидан ҳамма жойда юқори самарали фойдаланилиши таъминлансин, маҳсулот етиштириш кескин даражада кўпайтирилишига эришилсин, хўжаликлараро ихтисослаштирилган хўжаликларда планлаштирилаётган қувватлар фойдаланишга топширилгунча ва тўла ўзлаштирилгунча колхозлар ҳамда совхозларнинг мавжуд базасида маҳсулот етиштиришнинг тўхтатиб қўйилишига йўл қўйилмасин.

Госпланга, министрликлар ва идораларга 1975—1980 йиллар мобайнида чорвачилик комплекслари, паррандачилик фабрикалари ва озуқа ишлаб чиқарадиган корхоналар капитал қурилиши соҳасида мўлжалланган тадбирлари программасини таъминлаш учун тегишли капитал маблағларни ажратиш, ана шу мақсадларда колхоз-совхоз маблағларидан кенг фойдаланишни ҳисобга олган ҳолда зарур ускуналар ва махсус материалларни ажратиб беришни планлаштириш топширилсин. Тегишли қурилиш министрликларидан қурилиш индустрияси базасини ривожлантириш кўзда тутилсин.

Капитал маблағлар планини тузиш пайтида маблағларнинг кўпдан-кўп қурилишларга сочиб юборилишига йўл қўйилмасин. Капитал маблағларнинг ҳажмини планлаштириш ҳамда қувватларни ишга тушириш қурилиш муддати нормаларига қатъий риоя қилинган ҳолда амалга оширилсин.

1975 йилнинг биринчи кварталида 1976—1980 йилларда қурилиши ва реконструкция қилиниши керак бўлган давлат ва хўжаликлараро чорвачилик комплекслари ва паррандачилик фабрикаларини жойлаштириш схемаларини ишлаб чиқиш тамомлансин. Чорвачилик ва паррандачилик маҳсулотларини етиштириш фермаларда саноат негизига кўчирилиши муносабати билан мавжуд фермаларни реконструкция қилишга ўтказишга алоҳида эътибор берилсин. Коммуникацияларга ва аҳоли яшайдиган посёлкаларни қуришга бўладиган харажатларни камайтиришга эришиш учун мавжуд хўжаликларнинг территориясида янги объектларни жойлаштириш имкониятларидан кенг фойдаланилсин.

3. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги министрлигига, Совхозлар министрлигига, Озиқ-овқат саноати министрлигига, «Главсредазирсовхозстрой»га, «Узгипрозем», «Узгипросельстрой», «Узгипросельхоз», «Узмежколхозпроект», «Средазгипроцелинстрой» лойиҳалаш институтларига чорвачилик комплекслари, паррандачилик фабрикалари ва озуқа цехлари қурилишида, шунингдек фермалар ва фабрикаларни қайта жиҳозлаш ва реконструкция қилишда лойиҳа-смета ҳужжатларини ишлаб чиқишни яхшилаш топширилсин. Бунда ўз озуқа базасини вужудга келтириш, қурилишни нормативда кўрсатилган муддатларда юксак техникавий-иқтисодий кўрсаткичлар даражасида амалга ошириш ҳамда уларни маҳсулот бирлигига энг кам меҳнат харажатлари билан ишга тушириш имкониятини берадиган қурилиш, планлаштириш ва технология ечимларини қўлланиш кўзда тутилсин. Чорвачилик объектларини қуришда енгил конструкциялар кенг қўлланилсин.

4. «Узсельхозтехника» бирлашмасига комплектлаштирилувчи чорвачилик комплекслари, омихта ем заводлари, фермалар ва паррандачилик фабрикаларини, шу жумладан, ишлаб чиқариш объектларини қуриш билан боғлиқ бўлган уй-жой, коммунал ва маданий-маиший объектларни ишга тушириш имкониятини берадиган миқдорда ва белгиланган муддатларда моддий-техника ресурсларини буюртмачиларга етказиб берилишини таъминлаш юзасидан ташкилотчилик ишининг даражасини ошириш топширилсин.

5. Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигига, «Узглавводстрой»га, «Главсредазирсовхозстрой»га чорвачилик комплексларини қуриб битказгунга қадар уларда мустаҳкам озуқа базаси вужудга келтириш учун чорвачилик комплекслари ҳузуридаги ерларни ўз вақтида ўзлаштириш ва ишга туширишни, маданий яйловлар бўлишини таъминлаш вазифаси топширилсин.

6. Ўзбекистон ССР Госплани, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги, Совхозлар, Озиқ-овқат саноати, Мелиорация ва сув хўжалиги министрликлари, «Узсельхозтехника» республика бирлашмаси, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Меҳнат ресурсларидан фойдаланиш, ҳунар-техника таълими Давлат комитетлари, область партия комитетлари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, область ижроия комитетлари олий ва ўрта малакали мутахассисларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш конкрет тадбирларини ишлаб чиқсинлар ва амалга оширсинлар.

Институтлар ва техникумлар, ҳунар-техника билим юртлари умумий таълим мактаблари ва илғор чорвачилик корхоналарининг ўқув базасидан фойдаланиб, оммавий касбдаги кадрларни тайёрлаш ва малакасини ошириш ташкил қилинсин, комплекслар, фермалар, паррандачилик фабрикалари, колхозлараро корхоналарнинг шу кадрларга бўлган талаб-эҳтиёжи тўла таъминлансин.

7. Колхозлараро кооперациянинг ривож топганлиги муносабати билан хўжаликлараро чорвачилик корхоналарига раҳбарлик қилувчи республика бирлашмаси — «Узколхозживпром»ни тузиш зарур деб ҳисоблансин.

Давлат чорвачилик комплексларини ҳамда ихтисослаштирилган гўшт ва сутчилик совхозларини бошқаришни яхшилаш мақсадида «Узживпром»га, «Узптицепром»га ўхшаш ўз мустақил баланси, ўз материал-техника воситалари бўлган ҳуқуқлар берилсин.

Республикада наслчилик иши бўйича илмий ишлаб чиқариш бирлашмасини ва паррандачилик бўйича территориал бирлашмалар тузиш зарур деб ҳисоблансин.

Ўзбекистон ССР Госпланига, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги, Совхозлар, Молия министрликларига ана шу масалалар юзасидан икки ой муддат ичида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Министрлар Советига таклифлар киритиш топширилсин.

8. Область ва район партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари ихтисослаштириш, концентрациялаш ва хўжаликлараро кооперациялаш негизида чорвачиликни янада ривожлантиришни назарда тутиб, қишлоқда ташкилотчилик ва сиёсий ишларнинг структураси, услуби ва методларини такомиллаштирсинлар, коммунистларни жой-жойига қўйишни яхшиласинлар, чорвачиликнинг барча соҳаларини ихтисослаштиришни ва ишлаб чиқаришни концентрациялашни, чорвачиликни саноат негизига ўтказишни кучайтириш юзасидан партия белгилаган йўлни амалга ошириш учун курашнинг ҳал қилувчи участкаларида коммунистларнинг авангардлик ролини таъминласинлар.

Оммавий ахборот, пропаганда ва агитациянинг барча воситалари билан, партия-сиёсий маориф ва иқтисодий таълим системаси орқали меҳнаткашларнинг республика қишлоқ хўжалигида рўй бераётган ўзгаришлар моҳиятини чуқур ўрганишларини ташкил қилиш ва қишлоқда партия сиёсатини амалга оширишда уларнинг актив иштирок этиши уюштирилсин.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Пленуми ишонч билдирадики, республика партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотлари, барча меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитетининг 1974 йил декабрь Пленуми, КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг йўл-йўриқларини бажара бориб, беш йилликнинг якунловчи йили топшириқларини муддатидан илгари адо этиш учун социалистик мусобақани кенг авж олдирадилар, пахтачиликни, чорвачиликни ва республика қишлоқ хўжалигининг барча бошқа тармоқларини юксалтиришда янгидан-янги муваффақиятларга эришадилар.

СССРДА ПАСПОРТ СИСТЕМАСИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети СССРда паспорт системасини янада такомиллаштириш тадбирлари тўғрисидаги масалани кўриб чиқдилар. Кабул этилган қарорларда гражданларнинг ўз ҳуқуқларини амалга оширишларига, уларнинг давлат ва жамият олдидаги вазифаларини бажаришга кўмаклашиши, аҳоли ҳаракатини ҳисобга олишни таъминлаши, социалистик қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш ишига хизмат қилиши лозим бўлган паспорт системасининг муҳим аҳамияти таъкидлаб ўтилган.

Ҳамма жойда мамлакат аҳолисининг барча категориялари учун паспорт беришнинг ягона тартиби жорий этилади, СССРнинг 16 ёшга етган ҳамма гражданларига паспорт бериш кўзда тутилади.

СССР Министрлар Совети «Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи гражданинининг паспорти» деб аталадиган паспортнинг янги намунасини тасдиқлади. Паспорт гражданнинг шахсидан ва унинг совет гражданлигига мансублигидан гувоҳлик берувчи асосий ҳужжатдир. У бутун СССР учун ягона бўлган намуна асосида рус тилида ва тегишли иттифоқдош республиканинг тилида, автоном республикалар учун эса тегишли автоном республиканинг тилида ҳам тайёрланади. Паспортнинг янги намунасида гражданин тўғрисида унга ёзиладиган маълумотлар миқдори қисқартирилган. Аҳолига қулай бўлиши учун паспорт муддатсиз берилиб, гражданларнинг 25 ва 45 ёшга етиши билан фотосуратлари янгиланиб туради.

Гражданларга янги паспортлар бериш ва эски нусхадаги паспортларни янгисига алмаштириш 1976 йилдан 1981 йилгача ўтказиш белгиланди. Алмаштирилгунга қадар илгари берилган паспортлар ўз кучини сақлайди. Шу билан бирга амал қилиш муддати 1975 йил 1 июлдан кейин тугайдиган паспортлар уларнинг амал қилиш муддати расмий равишда узайтирилмай туриб янги нусхадаги паспортга алмаштирилгунча ҳақиқий деб ҳисобланади.

ССР Иттифоқи Министрлар Совети СССРдаги паспорт системаси тўғрисида низомни тасдиқлади, бу низомда паспортларни бериш ва улардан фойдаланиш тартиби, шунингдек гражданларни прописка қилиш ва пропискадан чиқариш қоидалари тартибга солинган. Шу билан бирга паспортларни бериш ва алмаштириш учун талаб қилинадиган ҳужжатларнинг миқдорини қисқартириш, гражданларнинг қисқа муддатли командировка ва отпускага бориши вақтида, санаторийларда, дам олиш уйларида бўлиш даврида пропискадан ўтказишни бекор қилиш кўзда тутилган.

СССР Ички ишлар министрлигига СССРнинг манфаатдор министрликлари, идоралари ҳамда иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари иштирокида янги намунадаги паспортларни белгиланган муддатларда беришга доир ишларни ўтказишни таъминлайдиган тадбирларни ишлаб чиқиб, тасдиқлаш топширилди. Иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советларига, меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетларига янги намунадаги паспортларни бериш билан боғлиқ бўлган ишларни ташкил этиш ва ўтказишда ички ишлар органларига ёрдам бериш, паспорт хизмати ходимлари томонидан аҳолига яхшироқ хизмат кўрсатиш учун зарур шарт-шароитлари яратилишини таъминлаш тавсия этилди. Биринчи бор паспорт олаётган гражданларга паспорт топшириш, одатда, тантанали вазиятда ўтказилсин.

СССР министрликлари ва идоралари, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советлари зарур маълумотларни паспорт ёки бошқа ҳужжатларни тақдим этиш йўли билан тасдиқлаш мумкин бўлгани ҳолда, гражданлардан турли-туман справкаларни талаб қилиш ҳодисалари ҳамон учраб турганлигини тугатиш учун қўшимча чораларни кўришлари лозим.

Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка, область партия комитетлари, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советлари, меҳнаткашлар депутатлари ўлка ва область Советларининг ижроия комитетлари, ВЦСПС, ВЛКСМ Марказий Комитетига паспорт системасини такомиллаштириш тадбирлари муносабати билан зарур ташкилотчилик ва оммавий-сиёсий ишни ўтказишни таъминлаш топширилди. Паспортларни бериш ва алмаштириш совет кишиларида айниқса, ёшларда совет ватанпарварлиги туйғусини, ўз социалистик Ватани учун ифтихор, юксак онглилик, гражданлик бурчи ва бу бурчни бажариш учун шахсий масъулият туйғусини янада тарбиялашга кўмаклашиши лозим.

А. А. ГРОМИКОНИНГ А. МАЛИК БИЛАН МУЗОКАРАЛАРИ

24 декабрда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико билан Индонезия Республикаси ташқи ишлар министри Адам Малик ўртасида музокаралар бошланди. Адам Малик Совет ҳукуматининг таклифига биноан расмий визит билан Москвага келди.

Амалий руҳда ўтган музокаралар чоғида Совет—Индонезия ўртасидаги муносабатларга доир масалалар хусусида фойдали тарзда фикрлашиб олинди. Дўстона Совет—Индонезия муносабатларини ривожлантириш ҳар иккала мамлакат халқларининг манфаатларига, халқаро вазиятда юз бераётган ижобий ўзгаришларнинг умумий руҳига ҳар икки томон учун манфаатли ҳамкорликни кенгайтиришга мувофиқдир, деб таъкидланди.

А. А. Громико билан А. Малик халқаро вазиятнинг ҳар икки томонни қизиқтирувчи баъзи муҳим проблемаларини ҳам муҳокама қилдилар. Муҳокама чоғида кескинликни юмшатиш ва Осиёда хавфсизлик масалаларига катта эътибор берилди.

(ТАСС).

БЕРЛИНДА МУЗОКАРАЛАР

БЕРЛИН, 23 декабрь. (ТАСС). Бу ерда Совет Иттифоқи билан Германия Демократик Республикаси план ва ташқи савдо органлари раҳбарлари ўртасида, ГДР давлат план комиссиясининг раиси Г. Шюрер билан СССР Госплани раиси Н. К. Байбаков ўртасида, шунингдек ҳар иккала мамлакатнинг ташқи савдо министрлари Х. Зелле билан Н. С. Патоличев ўртасида олиб борилаётган музокаралар давом эттирилди. Музокараларда ГДР билан СССР ўртасидаги муносабатларнинг муҳим масалалари бўйича Германия Бирлашган социалистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Э. Хонеккер билан Н. К. Байбаков ўртасида бўлиб ўтган суҳбатга мувофиқ ГДР билан СССР ўртасидаги иқтисодий ҳамкорликни кенгайтиришнинг бундан буёнги имкониятлари, жумладан 1975 йилда ўзаро товар обороти тўғрисидаги ҳамда 1976—1980 йиллардаги даврга мўлжалланган перспектив планларни координациялаш ҳақидаги масалалар қараб чиқилди. Музокаралар дўстона, самимий вазиятда ўтди.

ДЎСТЛИК ВА ҲАМКОРЛИК МУНОСАБАТЛАРИ

ДАМАШҚ, 23 декабрь. (ТАСС). КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежневнинг Сурияга қиладиган визити Сурия—Совет дўстлигини ва ҳамкорлигини мустаҳкамлашга қўшилган ғоят катта ҳисса бўлади, деди САР ташқи ишлар министрининг ўринбосари Абдул Ғани ар Рафий.

У Совет Иттифоқи билан Сурия Араб Республикаси ўртасида иқтисодий ва техникавий ҳамкорликни янада ривожлантириш тўғрисида 1974 йил 13 апрелда Москвада имзоланган узоқ муддатли битимнинг ратификация ёрлиқларини айирбошлаш маросимида сўзга чиқди.

А. Ғ. ар Рафий Сурия билан СССР ўртасида жуда кўп соҳаларда муносабатларнинг самарали равишда ривожланаётганлигини уқтириб, бу муносабатларни икки мамлакат ўртасида ҳамкорлик қилишнинг намунаси деб қараш мумкинлигини таъкидлади.

ПРОТОКОЛ ИМЗОЛАНДИ

ДАМАШҚ, 23 декабрь. (ТАСС). Иқтисодий ва техникавий ҳамкорлик масалалари билан шуғулланувчи доимий Совет—Сурия комиссиясининг бу ерда бўлиб ўтган иккинчи мажлисида СССР билан Сурия Араб Республикаси ўртасида ҳар томонлама иқтисодий ҳамкорлик масалалари муҳокама қилинди.

СССР Министрлар Совети ташқи иқтисодий алоқалар давлат комитетининг раиси С. А. Скачков ва САР планлаштириш ишлари давлат министри Н. Нуралла музокараларнинг якунлари тўғрисидаги протоколни имзолаб, СССР билан Сурия ўртасида дўстона муносабатларни янада ривожлантиришга интилажакларини изҳор қилдилар. Улар бундай муносабатлар ҳар иккала мамлакат халқларининг манфаатларига мос бўлиб тушади, деб таъкидладилар.

ПЛАНЕТАМИЗДА

АВСТРИЯ. Ҳар йили турли мамлакатлардан Маутхаузенга минглаб кишилар келишади. Гитлерчилар концентрацион лагери қурбонлари хотирасини эъзозлаш ва ҳалок бўлганлар ҳоки устида тинчликни сақлаш ҳамда фашистлар ваҳшийлигининг такрорланишига йўл қўймасликка қасамёд этиш учун бу ерга келувчиларнинг сон-саноғи йўқ. Маутхаузенда Европанинг барча мамлакатларидан, бошқа қитъалардан ҳайдаб келтирилган 130 минг киши очликдан ўлди, отиб ташланди, газ билан заҳарланди, крематория печларида куйдирилди. Шулардан 32 минг киши Совет Иттифоқи граждани эди. Суратда: Маутхаузенда ваҳшийларча қийналган Совет Иттифоқи Қаҳрамони генерал-лейтенант Д. М. Карбишев хотирасига ўрнатилган ёдгорлик. Фашистлар уни совуқда ечинтириб, устидан сув қуйиб, музлатиб ўлдирган эдилар.

В. Мастюков фотоси. (ТАСС).

АҚШ КОНГРЕССИДА

ВАШИНГТОН. (ТАСС). АҚШ конгрессининг вакиллар палатаси чет давлатларга ёрдам тариқасида шу молия йилида 2,7 миллиард доллар ажратишга имкон берувчи қонун лойиҳасини 19 овозга қарши 209 овоз билан маъқуллади. Илгари сенат ҳам маъқуллаган қонун лойиҳаси имзолаш учун президентга юборилди.

Конгресс тасдиқлаган қонун лойиҳаси вариантида маъмуриятнинг 5 февралгача Туркияга ҳарбий ёрдам бериб туришига рухсат этувчи тузатиши бор. Маълумки, конгресснинг кўпгина арбоблари, Туркия Қўшма Штатлар юборган қуролдан Кипрдаги операциялар учун қонунга ҳилоф равишда фойдаланганлигидан унга Американинг ҳарбий ёрдами дарҳол тўхтатилишини талаб қилган эдилар.

НОРОДОМ СИАНУК БАЁНОТИ

ПАРИЖ, 23 декабрь. (ТАСС). Бу ерда олинган маълумотларга қараганда, Камбоджа давлатининг бошлиғи ва Камбоджа Бирлашган миллий фронтининг раиси Нородом Сианук «АҚШ президенти билан Франция президенти Сианук ҳукумати билан Лон Нол режими ўртасида сулҳ музокараларини бошлашни таклиф қилганлиги тўғрисидаги қўшма ахборотда билдирилган фикрни ўз мамлакатининг ишига йўл қўйиб бўлмайдиган аралашув» деб баҳолади.

Нородом Сианук ўз баёнотида таъкидлаб ўтдики, Лон Нол режими қўғирчоққина холос, Камбоджада эса, урушаётган томон ҳақиқатда Қўшма Штатлардир. Шунинг учун ҳам, дейилади мазкур баёнотда, «яраш ва Камбоджанинг тўла мустақиллигини тиклаш тўғрисида Камбоджанинг бирдан-бир қонуний вакили — Миллий бирлик қироллик ҳукумати билан АҚШ ҳукуматининг ўзи музокараларни бошласа оқилона иш бўлур эди».

Н. РОКФЕЛЛЕР ҚАСАМЁД ҚИЛДИРИЛДИ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Америка конгресси вакиллар палатаси АҚШнинг вице-президенти лавозимига Нельсон Рокфеллер номзодини 12 овозга қарши 27 овоз билан маъқуллади.

Вакиллар палатасида овозга қўйиш тугаши биланоқ Н. Рокфеллер Қўшма Штатларнинг 41-вице-президенти сифатида қасамёд қилдирилди. Сенатда бўлиб ўтган шу вазифага кириш маросимида президент Ж. Форд, ҳукумат вакиллари ва конгресс аъзолари ҳозир бўлдилар.

ПИНОЧЕТ РАНЖИДИ

Ҳа-ҳа, у ранжиди. Аввалига айтиш мумкинки, чидади ҳам. Лекин телевидениенинг биринчи программаси орқали сўзга чиққанда ортиқ бардош беролмади, жиғи-бийрони чиқди.

У бутун Чилига қарата: «Мен ортиқ чидай олмайман, деб ўкирди. — Мен бизнинг мамлакатимизга қарши совет коммунизмининг олиб бораётган бу шафқатсиз ва ваҳшиёна компаниясига нисбатан лоқайд қараб туролмайман!».

Айтишларича, ҳатто йиғлай бошлабди. Кўкракларига мушт уриб, орденларини шарақлатибди. Лекин истеъфога чиқаман, ўз ўрнимдан воз кечаман деб, таҳдид қилмабди.

Йўқ, балки ҳақиқатдан ҳам Пиночет ҳақида бўҳтонлар ёғдираётгандирлар? Генерални нима учун бунчалик қийнамасалар? Дейлик, борингки, у президентга хиёнат қилди. Борингки, ўн минглаб Чили халқини қириб ташлади, айтайлик стадионда отиб ташлади. Кейин ўликларни ахлат машиналарида ёқди, бегуноҳ одамларнинг ўраларнинг четига олиб бориб ўлдирди. Дейлик, очиқ океанга улоқтириб ташлади, Чилининг энг яхши кишиларини концлагерларда ва қамоқхоналарда сақлаяпти. Айтайлик, сайловларни бекор қилди, парламентни тарқатиб юборди, демократияни барбод қилди, қонунларни топтади, китобларни ёқиб ташлади, Пабло Неруданинг уйини мусодара қилди. Дейлик, яна қанчадан-қанча жиноятлар...

Лекин нима учун бунчалик «шафқатсизлик ва ёвузлик»? Жаҳон бўйлаб намойишларнинг нима кераги бор, митинглар, даъватлар, петицияларнинг нима кераги бор? Чили хунтасининг жиноятларини текшириш халқаро комиссиясини тузишнинг нима кераги бор? Ахир фашистлар билан савдосотиқдан бош тортишнинг нима кераги бор? Нега энди генералнинг осойишта яшашига қўйишмаяпти!

Кечагина эса хунта билан бутунлай ҳисоблашишмади. Яна қаерда денг! БМТда. Ҳозирга қадар генерал самимият билан «Эркин дунёдаги энг ҳурматли институтлардан бири» деб ҳисоблаб келган БМТнинг ўзида-я! Қарабсизки, кутилмаганда шундай афсусланиш! Йўқ, эндиликда Пиночет БМТни ҳурмат қила олмайди.

Гап шундаки, БМТнинг Бош Ассамблеяси яқинда кўпчилик овоз билан Чилининг ҳозирги хўжайинларини инсон ҳуқуқини тиклашга, сиёсий маҳбусларни озод қилишга, мамлакатдан чиқиб кетиш истагини билдирган кишиларга гувоҳнома бериш юзасидан резолюция қабул қилди. БМТ Бош Ассамблеяси яна бир резолюция қабул қилиб, Сальвадор Альенде ҳокимияти даврида ташқи ишлар министри бўлган Клодомиро Альмейдани озод қилишни Чили хунтасидан талаб қилди.

Инсон ҳуқуқларини тиклаш — бу нимаси, ахир! Наҳот сиёсий маҳбусларни озод қилиш керак бўлса! Мамлакатдан чиқиб кетиш учун гувоҳномалар бериш керак эмиш! Буларни хунтадан талаб қилиш мумкинми, ахир? Бундай қилиш яхшими? Бу ўринда ғазабланмай, ранжимай бўладими?

Бу ишларнинг ҳаммасида коммунистларнинг қўли борлигини генерал тушунади, албатта. У Чилига нисбатан «ярамас таъқиб кампанияси»да «Совет Иттифоқи айбдор» эканлиги тўғрисида ўз-ўзига ҳисобот бериши турган гап. Альенде ҳаётлик чоғидаёқ деган эди генерал, — марксизм Чилини бутунлай «хонавайрон қилишга» уриниб келди, энди эса у чегара орқасидан туриб, ўзининг «макрли агрессиясини» давом эттирмоқда». Шунинг учун Совет Иттифоқи БМТга маҳкам ўрнашиб, шундай адолатсиз овоз олишга эришган. Ана шу муносабат билан генерал БМТда Чили хусусида қабул қилинган резолюцияни овозга қўйишда «Ғарб цивилизацияси чуқур инқирозга учраганлигини очиб ташлаш керак ва бу ҳол баъзи анъанавий демократик формулалар «заиф эканлигини кўрсатди» деган маънода бўлмағур фикрни айтди. Бу ўринда, генерал, айтиш мумкинки, ўзининг ҳаяжонда бўлишига қарамай, изчиллик ва принципиаллик кўрсатди. Чунки у бундан бир йил аввал «Демократиянинг демократия бўлиб қолиши учун уни вақти-вақти билан қонга ботириб туриш зарур» деб огоҳлантирган эди. Мана ҳозир ҳам у демократия формулаларидан норози.

Мана шунинг учун ҳам у фақат БМТнигина эмас, балки дунёни қонга белашга тайёр. Ҳамон дунё Пиночетга нисбатан ана шундай бешафқат экан, яна қандай йўл тутишни буюрасиз? Бунинг устига генералнинг ўзи айтганидек хунта атрофини коммунистик ташвиқотнинг «муҳити» ўраб олган бўлса!

Ҳақиқатан ҳам, хунтани ўраб олган муҳит хавфли. Унинг муҳити генерал ўйлаганидек бўлиб чиқмади.

Пиночет нутқининг охирига келиб, ўзини анча боқиб олгани рост. Унинг овозидан яна асал томди, у чилиликларни бирдамликка чақирди. Нима учун? Албатта, «марксизмнинг Чилидаги мағлубиятлари учун ўч олишга ўринишига халақит бериш» учун!

Яна генерал «чилиликлар ўз қурбонларини икки баравар оширишлари керак» деб ҳам айтди. Пиночет бу сўзларни айнан ўз маъносида гапирди.

Эҳтимол, генерал жаҳон жамоатчилиги қайғуларимга шерик бўлар, деб ўйлаётгандир. Беҳуда. Эҳтимол, халқаро бирдамлик ҳаракати икки баравар, ҳатто ўн баравар кучаяр. Чили фашистларига қарши курашда жаҳон халқлари ўз сафларини янада жипслаштиради. Генерал бунга қатъий ишонаверсин ва ортиқ ранжимасин ҳам.

Генрих БОРОВИК, (АПН).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ДОИМИЙ КОМИССИЯЛАРИДА

23 декабрь куни Ўзбекистон ССР Олий Совети икки доимий комиссиясининг мажлиси бўлди.

Сув хўжалиги доимий комиссияси мелиорация қурилишининг бориши ва автоном республикада суғориладиган ерларнинг ҳолатини яхшилаш тадбирлари тўғрисида Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советининг ҳисоботини муҳокама қилди.

Коммунал хўжалик ва аҳолига маиший хизмат кўрсатиш доимий комиссияси Сурхондарё область коммунал хўжалиги ва маиший хизмат кўрсатиш юзасидан тўққизинчи беш йиллик топшириқлари қандай бажарилаётганлиги тўғрисидаги масалани кўриб чиқди.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон ДОСААФ Марказий Комитетининг пленуми

23 декабрь куни Ўзбекистон ДОСААФ Марказий комитетининг пленуми бўлди. Пленумда Андижон ва Сирдарё область ташкилотларида мудофаа — оммавий ва спорт ишларининг аҳволи тўғрисидаги масала муҳокама қилинди.

Пленумда ДОСААФ ташкилотларининг Улуғ Ватан уруши ғалабасининг 30 йиллигига тайёргарлик кўришига катта эътибор берилди.

(ЎзТАГ).

Тошкент область Калинин районидаги Карл Маркс номли колхоз меҳнаткашлари пойтахт аҳолисини йилнинг тўрт фаслида полиз-сабзавот маҳсулотлари билан таъминлашда ўз улушларини қўшиб келмоқдалар. Бу ерда теплица-парник хўжалиги мавжуд. Шу кунларда сабзавоткорлар пишиб етилган помидор ҳосилини теришга киришганлар. Бу йил помидор экиладиган майдонлар 6 гектарга кенгайтирилди. Қиш ойларида 650—675 тонна помидор етиштириш кўзда тутилмоқда. Шунингдек бодринг ҳам терила бошланди. Суратда: колхозчи Обид Исломов помидор ҳосилини яшикларга жойлаётган пайт.

Г. Григорьев фотоси. (ЎзТАГ).

ОМОН ОТА РЕКОРДИ

(ЖУРНАЛИСТ ЁН ДАФТАРИДАН)

1974 йилнинг ноябри эди. Йўлим Қашқадарёга тушганда, суҳбатларда ажойиб гап қулоғимга чалиниб қолди. Колхозлардан бирида етмиш яшар отахон етмиш центнердан ҳосил кўтарибди. Қувониб, ўша табаррук қарияни зиёрат қилишга отландик. Биз борадиган жой — Қарши районидаги «Коммунизм» колхози шаҳарнинг шундай биқингинасида жойлашган бўлса ҳам бир томони чўлга туташиб кетган. Биз излаган киши Омон ота Тўйчиев эди. Даставвал, соч-соқоли оппоқ кекса мўйсафидни кўрсак керак, деб ўйлаган эдик. Бироқ у ўз ёшига қараганда анча тетик одам экан. Омон ота чопонини бар урганича, кўрак чувиш машинасидан чиққан пахталарни тележкага ортарди.

— Меҳмонлар, ҳали ҳосил кўп. Пахтазор мисоли кон, қанча қидирсангиз яна чиқаверади, — деди мезбон эгнига ёпишган момиқларни қоқиб, тозалар экан.

— Бригадамиз пенсионерлар бригадаси.

— Ҳали шу пенсионерлар билан етмиш центнердан ҳосил олдик денг, — деб сўрадик биз, ҳайратланиб.

— Ҳа, шунақа, — деди отахон хотиржамлик билан тунука чойнакдаги чойни шошмасдан қайтараркан.

Секин-аста суҳбат қизиб, отахонни ҳар тарафдан саволга тута бошладик. Омон ота анча ўқимишли, зукко одам экан, бизга кўп нарсани ҳикоя қилиб берди.

...Худди кечагидек эсида, қишлоққа биринчи президент Йўлдош Охунбобоев келиб мажлис ўтказди, Қарши чўлининг келажаги порлоқ бўлишш ҳақида хўп яхши гапларни айтган эди. Колхозлар қаддини тиклаб, ҳосилдорлик ҳам ошиб борди. 1937 йили Омон ака колхозга раис бўлганда ўн беш центнердан ҳосил олинганди. Сурункасига йигирма йил хўжаликка раҳбарлик қилди. Дўсти чўл оқсоқоли — марҳум Чўли Бегимқулов билан ёнма-ён туриб ишлашди. Кейин қишлоқ Советига раис бўлди. Чўлга сув чиқарди, ободонлаштириш ишларида бошқош бўлиб чўлни обод қилишда ўз ҳиссасини қўшди.

Бундан беш йил олдин Омон ота иззат-икром билан пенсияга узатилди. Аммо, у уйда бир ой ҳам тинч туролмади. Далага ўрганган деҳқон яна меҳнатни қумсаб қолди.

— Раиснинг олдига бордим. Чоллар билан гапни битта қилиб олдик. Чўл участкасидан эллик гектарини ажратиб олиб деҳқончилик қила бошладик. Икки йил қовун-тарвуз экдик. Ҳар қовун-у, тарвузлар бўлиб бердики, кучоққа сиғмасди. Барибир ишимиздан кўнглимиз тўлмай юрди. Кейин бориб пахта экдик, — ҳикоясини давом эттирди Омон ота. — Пахтанинг бошқача меҳри гиёси бор, кишини ўзига оҳанрабодай тортади. Деҳқон учун пахтачиликдан ҳам яхшироқ ҳунар борми? Белни маҳкам боғлаб ишладик. Ўтган йилнинг ўзидаёқ етмиш центнердан ошириб ҳосил олдик. Бахтимизга ана шу канал ҳам яқинимиздан ўтиб қолди, сувга сероб бўлдик. Бу йил ҳам ҳосилимиз чакки эмас.

Омон ота ёндафтарини очиб нималарнидир ҳисоблай кетди. Сўнг бизга қаради.

— Шу кунгача жами топширилган пахтамиз уч юзу саксон уч тонна бўлибди, буни элликка бўлсак, роппа-роса етмиш олти центнердан тўғри келади гектарига.

Омон ота бизга бир оз разм солиб туриб кулимсиради:

— Ҳалитдан бери сизлар шунча ҳосилни қандай қилиб олиш мумкин, отам тушмагур сал оширвормаяптимикин, деб ишонқирамай турибсизлар. Бу ерлардан, — кўзларини далага тикди у, — етмиш центнер эмас, бемалол 80—90 центнердан ҳосил олиш мумкин. Ҳа, ишонаверинглар. Бунинг ҳеч қанақа сири йўғу, сабаблари бор. Аввало, ер тоза, асрлардан бери экин юзини кўрмаган бўз дала. Илгарилари бу ерларда кўтон-кўтон қўй боқилган, демоқчиманки, ер роса кучга тўлган. Энди шунақа деб ўзимизам қараб турганимиз йўқ. Отни маст қилмасангиз, улоққа ярамайди, ерниям обдон пишитмасангиз меҳнатингиз зое кетади. Аввало, кузда ҳар гектарига ярим тоннадан суперфосфат солиб, ўттиз беш сантиметрдан қилиб чуқур шудгор қилдик. Қондириб яхоб суви бердик. Ишлов даврида яна уч юз килодан аммофос, икки юз килодан азот солинди. Ҳар гектар ерга жами бўлиб 2 тоннага яқин минерал ўғит, ярим тоннадан ортиқ қўй қийи, бошқа маҳаллий ўғитлар солдик. Энг муҳими — йиллик ўғит нормасининг 90 фоизи экишдан олдин, қолгани экиш даврида солинди. Чигитни 60 сантиметрдан қилиб тор қаторлаб экдик, ҳар гектаридан 90 мингдан ортиқ кўчат ундириб олдик. 3 марта қондириб суғордик. Олти марта культивация қилдик. Теримга тушиш олдидан ҳосилни чамалаб кўрганимизда ҳар тупда 80-100 тадан кўрак санадик.

— Омон бува денг, ишонасизми, йўқми, бир туп ғўзангиздан юз элликта кўсак ва шона санаганман, — гапга аралашди бригада пахтакорларига кўмакка чиққан мактаб ўқитувчиси Чори Шоймуродов.

Юқори ҳосил етиштирган пенсионерлар бригадаси пахта йиғим-терим ишларини пухта уюштирди. Бригада далаларида пахта териш машинаси тинмай ишлади, ҳосилнинг ярмидан кўпроғи машинада териб олинди. Омон отанинг ўғли район қишлоқ хўжалик бошқармасининг инженери Шодмон отасига кўмакка келиб, меҳнат отпускаси пайтида 110 тонна пахта териб берди. Илғор теримчилардан Бегимой Бекмирова, Қандии Ўрозова, Тожихон Бобоқуловалар 12-15 тоннадан пахта териб беришди. Хуллас, бригада аъзолари давлат планини уч баравар ошириб бажаришди. Бригаданинг пахтадан олган даромади 250 минг сўмга етди. Ҳар бир колхозчининг ўртача иш ҳақи 300 сўмданга тўғри келди.

Хирмон олдида машина тўхтади, ундан колхоз партия ташкилотининг секретари Омон Умаров тушди. У киши ҳам суҳбатимизга шерик бўлиб, бригада аъзоларининг ишлари тўғрисида завқ-шавқ билан сўзлади. — Шуниси қувончлики, — деди партком секретари, —колхозимизда Омон отага ўхшаган юқори ҳосилли бригадалар анчагина. Расул Қодиров, Тоҳир Шерназаров, Иброҳим Мамонов, Нортош Азимовалар бошлиқ бригадалар гектаридан 50-55 центнердан хирмон кўтаришди. Колхозимиз бўйича эса 1850 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 42 центнердан ҳосил олинди.

Энди икки оғиз сўз Омон отанинг фарзандлари хусусида. Бободеҳқоннинг тўрт азамат ўғли ҳам ота изидан боришмоқда. Катта ўғли Фармон ака асли агроном, пахта илмини сувдек билади, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати. Ҳозир Қарши район партия комитетининг биринчи секретари, районда пахтачиликни янада юқори кўтариш учун курашаётган жонкяр раҳбар. Иккинчи ўғли — Муроджон ҳам агроном, ҳозир Тошкент қишлоқ хўжалиги институтини сиртдан тамомлаяпти. Шодмон билан Қурбон бўлса механизатор. Қизлари, келинлари — врач, педагог. Пири-бадавлат бу оилага ҳавас қилсангиз арзийди.

Мухтор ХУДОЙҚУЛОВ.

ЧЎЛДА ҚИШ

(РОМАНДАН ПАРЧА)

Ҳамид ҒУЛОМ,

Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофотининг лауреати.

Танниқли адиб Ҳамид Ғулом яқинда замонавий мавзуда ҳикоя қилувчи «Бинафша атри» романини ёзиб тугатди. Асарда давримизнинг бош йўлида турган замондошларимизнинг ёрқин образлари чизилган.

Совуқ ўттиз даражага етди. Бўрон тинимсиз гувиллайди. Туни билан ёғиб, янги боғдаги яланғоч дарахтларнинг шохларини эгиб қўйган қор тўзиб, еру кўкни оппоқ тўзон қоплайди. Бўрон оч чиябўрилар галасидай увиллайди, уввос солади. Аллақачон тонг отган бўлса ҳам кун ёришмаган; табиат хомуш, сурма ранг; фақат қор шуъласигина майин ёйилиб, вақтнинг тун эмас, кун эканлигини билдириб туради.

Азиз каравотда кўрпага ўралиб ётганча Шолоховнинг «Очилган қўриқ» романини ўқийди, Семён Давидовнинг, унинг Лушка сеҳрига учиб тортган азобларини, Донда биринчи колхоз тузилган оғир йилларни ўйлайди. Ҳа, осон бўлмаган ўша даврда. Лекин, эндичи? Масалан, энди шу чўлда, бўрон қутириб ётган поёнсиз бўшлиқларда энди енгилми? Давидов дуч келган қийинчиликларга ўхшамаса ҳам, бошқа хил қийинчиликлар йўқми бу чўли маликда? Давидовнинг шахсий ҳаёти, муҳаббати, севгилиси билан жудолиги, чеккан изтироблари... Булар ҳаммаси нималари биландир Азизга яқин, унинг дард-аламларига ҳамоҳанг.

Чўл шамоли фарёд кўтариб, еру кўкни ларзага солади. Дераза тагида олма шохлари қирсиллайди, қорбўрон тинмай қутиради.

Азиз нариги уйга қулоқ солади: онаси Нигор опанинг нималар биландир машғул бўлиб, ғимирлаб юрганини сезиб туради. Ҳа, айтгандай ҳамир қоряпти. У газ плитанинг иссиқ хонасида — газ тандирда сомса, патир ёпишни ўрганиб олган. Азиз ярим кечада устахонадан совқотиб, кўкариб келганда онаси унга қайноқ ванна қилиб берди, кейин аспирин билан иссиқ чой ичириб, қалин кўрпага ўраб қўйди. Оналардан бир нарсани яшириш қийин: болаларнинг соғ-носоғлигини, дард-аламларини дарров билиб оладилар, қўярда-қўймай муолажа қиладилар. Нигор опа ҳам ўғлининг каллаи саҳарлаб тураётганини кўриб қойиб берди, яна қалинроқ ўраб қўйди-да, у яхши кўрадиган ёғлиқ сомса, курсиллама патир ёпиш ҳаракатига тушди.

«Онамга қийин... — Азиз китобни ёпди-да, фанерга гул ўйиб оққа бўялган шифтга тикилганча ўйга чўмди. — Мени деб умрини ҳазон қилди. Қачон роҳат кўрибди бу муштипар? Отамдан жудолик... Менинг тарбиям... Эртаю кеч меҳнат... ва Нафисанинг бевафолиги...».

— Нафисанинг бевафолиги... — Азизнинг лаблари пичирлади. — Дилдорнинг бевафолиги... наҳотки, улар бевафо бўлсалар?!

Азизнинг виждони ўзи тўқиган айбга қарши исён кўтарди: нега энди улар бевафо бўлар эканлар? Сўз бериб, лафзини ютган одам бевафо бўлади. Нафиса Азизга сўз бердими. Дилдорчи? У нима деди? Умидвор қилдими? Йўқ!.. Балки, айб Азизнинг ўзидадир? Юрагини кенг очмаган, мақсадини рўй-рост айта билмагандир? Муҳаббат нима ўзи? «Мен сенга уйланаман», деб майл билдиришдангина иборат эмас-ку муҳаббат? Хўш, сен Нафисага, ёки Дилдорга дил китобингнинг қайси саҳифаларини очиб кўрсатдинг? Сен уларни қайси гўзал фазилатларинг билан мафтун эта билдинг?

Азизнинг виждони ўзига шундай савол берар экан, унинг нафсонияти бошқа бир масалани ўртага қўйди: хўш, у ҳолда Аҳмаджон қайси ноёб фазилатлари билан Дилдорни ром қила олди?

Азиз ҳар қанча ўйламасин, бу мушкул саволга жавоб топа олмади.

У дераза ортидаги қиш шовқинига қулоқ солиб ётар экан, уй орқасидан — лоток-ариқнинг нариги томонидан йўловчи машина моторининг бир меъёрда гуриллаши эшитилди. Буни Азиз аввал, ўткинчи машиналардан бўлса керак, деб ўйлади ва ҳатто, қаҳратон қишда йўл азобини кўп тортганлиги сабабли шофёрга жон-жонидан ачинди. Бироқ, машина катта йўлдан посёлкага, яъни Азизнинг кўчасига бурилди. Азиз тўнини елкасига ташлаб ўрнидан турди-да, дераза қаршисига келди. Бу ерда кўча — янги посёлканинг шу кўкламда очилган биринчи кўчаси — Навбаҳор яққол кўриниб турар эди.

Келаётган машина «ГАЗ-69» экан, чиндан ҳам кўчага қор тўзитиб кирди-да, Азиз уйининг дарвозаси олдида тўхтади. «Ким бўлди экан? Нормат аканинг машинасига ўхшайди...». Шу фикрдан шошиб қолган Азиз апил-тапил кийина бошлади. Бу пайт унинг онаси Нигор опа ҳам ҳовлиқиб кирди:

— Турдингми, болам? Нормат ака келяптилар. Тезроқ чиқа қол!

Нормат ака — район партия комитетининг биринчи секретари Нормат Ҳасанов бўлиб, фақат шу райондагина эмас, балки бутун областда обрў қозонган, бултур Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонига сазовор бўлган раҳбар, секретарлар ичида энг кексаси.

Азиз пахтали шим, телогрейка, кирза этигини кийди, қулоқчинини бошига бостирди-да, кўчага чиқди. Машина дарвозанинг нақ тагига келиб тўхтабди. Уни Нормат аканинг ўзи ҳайдаб келган бўлсак керак, кабинадан тушиб, эшикни ёпди-да, Азиз уйи томонга юрди.

Азиз унинг истиқболига тез юриб борди ва ҳурматли раҳбарнинг салобати босганидан обдон шошиб қолиб:

— Ассалому алайкум, Нормат ака, хуш кўрдик, — деди-да, қўл узатди.

— Э, иссиғинг борми? — Нормат ака унинг қайноқ қўлларини кифтлари орасида анча ушлаб турди. — Ўпкангни шамоллатиб қўйган бўлма тағин?

— Йўғ-э! — Азиз сал ўзини босиб олиб кулимсиради. — Таним соғ, кайфим чоғ!

— Шундай бўлсин, ўғлим! — Нормат ака Азизнинг қўлини қўйиб юборди-да, уй томонга бетакаллуфгина юрди. — Чайновинг борми, нонушта қилганим йўқ.

— Бор, бор! — Азиз энди ўзини тамом босиб олиб, Нормат аканинг олдига тушиб, бошлади. — Қайнанангиз суяр экан, газ тандирдан сомса узиляпти.

— Э, ёшимиз олтмишдан ошганда қайнанамизнинг сўйгани қаёққа борар эди! — Нормат ака Азизнинг елкасига қоқиб, кулди. — Мана, сенларнинг қайнананг суйсин!

— Айтганингиз келсин! Қани, уйга марҳамат қилинг!

Нормат ака даҳлизга кириши биланоқ иссиқ ҳаво димоғига гуп этиб урди, газ тандирда вижиллаб пишаётган қайноқ сомсанинг тўйим хушбўйи иштаҳасини қитиқлади.

— Бай-бай-бай! —у маза қилиб ютинди. — Газнинг баҳоси йўқ! Жон — иссиқ, жонон — иссиқ! Шиппак-пиппагинг борми?

Нормат ака даҳлиздаги курсига ўтириб, узун, қўпол кигиз пиймасини қийналиб еча бошлади.

— Бод ёмон дард, ҳеч тарқай демайди — Мирзачўлдан эсдалик бўлиб қолди баччағар!..

Нормат ака енгилгина шиппакни кийиб, даҳлиздаги умивальникда қўлини ювди-да, Азиз узатган оппоқ сочиққа шошмасдан артинар экан, сўради:

— Онанг қаерда?

— Ҳозир...

Азиз нариги хонага кириб, онасини чақириб чиқди.

Нигор опа ошхонадан ўнғайсизланиб, барикарам дуррасини тузата-тузата, қизариб чиқиб келди-да, Нормат акага қўл қовуштириб салом берди:

— Келинг, айланай, қадамингизга ҳасанот!

— Келдим, опа, сизни ўхшатиб койишга келдим, қандай онасизки, якка-ю ягона паҳлавон ўғлингизнинг бошини иккита, оёғини тўртта қилиб қўймайсиз?

— Тақдир, айланай...

— Бекор гап! Улуғ шоиримиз Ғафур Ғулом тақдир ҳақида нима деб ёзганини биласизми, «тақдирни қўл билан яратар одам», деб ёзган! Азизвой Меҳнат Қизил Байроқ орденли илғор бригадир, фан номзоди — олим, курашда елкаси ерга тегмаган полвон бўлса-ю, хотин олишга кучи етмаса! — Нормат ака Азизга кўзини қисиб, енгилгина заҳарханда қилди: — Бўлди, сендан қўлимни ювиб қўлтиғимга урдим! Э, садқаи йигит! Э, аттанг, дадангни кўрмагансан! Ховос тоғ қишлоқларида дадангнинг олдига тушадиган йигит бўлмаган. Латифхон деса, ҳаммамиз баравар оёққа қалққанмиз. Жўрабошимиз ҳам, маслаҳатчимиз ҳам Латифхон бўлган. Мана мен, дадангдан беш ёш катта бўла туриб, унинг сўзига қулоқ солганман, измидан чиқмаганман. Э, сен дадангга ўхшамабсан!

Нормат ака тил учида қанча койимасин, Азиз унинг муносабатида, сўзларида барқ уриб турган самимиятни, оталарга хос меҳр-муҳаббатни аниқ пайқади. У Ферўздан кўчиб келгандан буён ўтган йиллар ичида Нормат акани район йиғилишларида кўп кўрган, доклад, нутқларини эшитган, совхоз далаларида кўп учратган, ҳатто, бултур йиғим-терим айни қизиган кунларда ўз бригадасига келганда машина теримининг бориши ҳақида батафсил суҳбатлашган бўлса ҳам, лекин унинг Азизни ўзига бу қадар яқин олишини, ҳатто уйига келиб ҳол-аҳвол сўрашини хаёлига ҳам келтирмаган эди. Бунинг устига Нормат ака Азизнинг шахсий ҳаётига бундай қизиқиб қараши — унинг оталарча самимий танбеҳидаги меҳрибонлик онани ҳам, ўғилни ҳам анчагина саросимага солиб қўйди.

Нигор опа қўл қовуштириб, илтифот қилди:

— Қани, уйга киринг, айланай!

Баланд бўйли, кенг елкали, барваста Нормат ака катта пахса қўли билан уй эшигини итариб очди-да, унинг бир тавақасига базўр сиғиб, улкан бошини эгиброқ кириб олди.

— Уйнинг эшик, деразалари кенг, баланд бўлиши керак, ахир, биз лилипутлар эмасмиз-ку!

Азизнинг кулгиси қистаса ҳам ичига ютиб, танқидни қабул қилди:

— Ҳисобга оламиз, Нормат ака!

Уччови уй ўртасига қўйилган стол атрофидаги стулларга ўтирдилар.

— Мени эсламайсиз-а, опа? — Нормат ака Нигор опага тикилди. — Латифхон сизга уйланганда куёвжўра бўлган биз эдик-да! Кейин, армияга бирга кетдик. Фронтда уни разведкага олдилар. Обдон эпчил йигит эди-да, Латифхон! Бир кун «ёғлиқроқ «тил» ушлаб келгандан кейин, бизнинг блиндажда тунади, мириқиб суҳбатлашдик. Эртаси кечаси яна муҳим топшириқ билан разведкага кетди. Бироқ, шу кетганча қайтиб келмади. Немис дивизия штабини портлатганда ҳалок бўлибди. Фронт газетасида мақола билан фотоси босилди. Мен ўша газетани ҳамон сақлайман. Ана, Азизвой, даданг қанақа йигит бўлган!

— Ўша газетани бир кўрсак бўладими? — Азиз қизиқиб сўради.

— Албатта, бўлади! — Нормат ака фронтда кечирганларини эслаб кетди шекилли, стулга суялганча ўйга чўмди.

Нигор опа ошхонага чиқиб, гардишда иссиқ патир билан сомса олиб кирди, чой дамлади.

Нормат ака қайноқ сомсадан уч-тўрттасини ёриб, пуфлаб узум сиркасига ботириб маза қилиб чайнади, Азиз қўйиб узатган бир пиёла аччиқ ҳинд чойини шошмасдан ҳўплаб ичди, меъдаси тўйиб, танаси яйради, ҳатто кенг серажин пешонасига реза-реза тер ҳам чиқди.

— Қорин тўйди — ғам кетди! — У мамнун жилмайди. — Соғлиқ қалай, Азизвой?

— Яхши, — Азиз Нормат акага: «Ҳали ҳам шубҳаланяпсизми?» — дегандай дадилроқ қаради. — Хизмат бўлса айтаверинг.

— Хизмат шуки, иссиқроқ кийиниб, рулга ўтирасан, чўлнинг ичкарисига — Қизилқумга борамиз.

— Бўпти, мен тайёр! — Азиз ўрнидан туриб, хона оёғидаги кийим шкафи ёнига борди. — Сизга ҳам пўстин бор, Нормат ака!

— Баракалла! — Нормат ака ҳам қўзғалди.

— Овгами? Шу қаҳратонда-я? — Нигор опа таажжубланиб сўради.

— Ҳа, овга! — Нормат аканинг қўй кўзлари муғомбирларча кулимсиради. — Катта овга, опа! — У Азиз даҳлиздан олиб кирган пиймасини кийиб олди ва пальтоси устидан елкасига пўстин ташлар экан, Нигор опадан сўради: — Латифхоннинг пўстини эмасми бу, кўзимга иссиқ кўриняпти?

— Ҳа, шундай айланай... — Нигор опа астарига қизғиш тулки териси қопланган кўк мовут пўстинга термилиб, кўзига ёш олди. — Ўзига насиб этмади...

— Хафа бўлманг, опа, — Нормат ака почапўстинни елкасида силкитиб томоша қилди. — Ўғлингиз дадасининг ўрнини босибдики, бу катта бахт!

— Қуллуқ, айланай!..

Нигор опа Нормат ака билан ўғлини кузатиб йўлга чиқди. Азиз ўчирилмаган мотори бир текис вариллаб ишлаб турган машина кабинасига чиқиб, рулга ўтирди, Нормат ака унинг ёнига ҳарсиллаб-ҳурсиллаб ўрнашиб олди-да:

— Кетдик! — деди. — Қизилқумга ҳайдайбер!

Қизилқум Азизлар совхозидан юз километрча ичкарида бўлиб, шу райониинг этаги ҳисобланар, бултур очилган янги йўл ҳали у ергача бориб етмаган эди. Азиз машинани юпқа қор босган, изғирин уни тўзитиб чарх ураётган баланд асфальт ўртасидан ҳайдаб борар экан, ёнида қўлларини пўстин енгига тиққанча хаёлчан ўтирган Нормат ака одам оёғи етмаган кимсасиз даштга нима мақсадда бораётганини ўйлар; бундай узоқни кўзлайдиган раҳбарларнинг албатта, мўлжални катта ташлашини билгани учун, ўзининг ҳам бу сафарга алоқаси борлигини тахмин қилар эди. Азиз район чегараси кенгайиб, янги ерлар ўзлаштирилиб, янги совхозлар қурилаётганидан хабардор бўлса ҳам, лекин иш кўлами яқин йиллар ичида Қизилқумни ҳам қамраб олишини тасаввур эта олмас эди.

Бир соатча йўл юрилиб, районга қарашли уч-тўрт совхоз, шу жумладан, йил бошида тузилган янги 30-совхоз ерлари ҳам босиб ўтилди. Яна бир неча дақиқадан кейин асфальтланган йўл тугаб, машина тўп-тўп уйиб қўйилган шағаллар орасида сакрай бошлади.

— Тўхтат! — деди Нормат ака, машина шу ерда — йўл охиридаги иш майдонида қор босиб ётган бульдозер, скрейпер ва асфальт ётқизувчи машина яқинига келганда. — Қойил-эй, техникани ташлаб кетаберибди-да, азаматлар! — У машинадан тушиб, қулочини кенг ёзиб керишди ва ўнг қўлининг кафтини пешонасида соябон қилиб, қор қоплаган поёнсиз оппоқ далани: баланд-паст қум барханларини, эгри-бугри саксовулларни, ундан нари — тубсиз уммонни, минг-минг олмос қирралари ярқираб ётган оппоқ уфқ этакларини кўздан кечирди.

— Қанча йўл босдик? — сўради у, қош-киприкларини қиров қоплаган, совуқнинг зўридан сал чўтир юзи қизариб буруққан Азиздан.

— Асфальт тугаган ерда спидометр 120 ни кўрсатди, — деди Азиз қўлқопини қўлқопига уриб қўлини иситар экан. — Район марказидан бизнинг совхозимиз посёлкасигача 42 километр. Демак, 88 километр йўл босибмиз.

— Маъқул. — Нормат ака Азизнинг елкасига қоқди. — Юр, сал ичкарироқ кирайлик!

Улар пиёдалашиб қор кечиб кетдилар.

— 30-совхоз ерлари 120 километрда тугайди, — деди Нормат ака гўё ер ўлчагандай, пиймаси билан катта қадам ташлаб борар экан. — 129 километрдан, янги 31-совхоз бошланади, катта йўл давом эттирилиб бу совхоз ерларини қоқ ўртасидан кесиб ўтади. Йўлнинг ўнгида олти минг, сўлида олти минг гектар қумоқ олтинлар пишиб ётибди: на шўри бор, на ботқоғи... Бир текислаб, шудгорлаб юборилса борми, ташлаган чигитинг бодраб чиқаверади! Оҳ, овни айтмайсанми бу қумларда!..

Янгиликларни шарҳлаймиз

ИЛМИЙ-ТЕКШИРИШ КОМБИНАТИ

Падуе (Италия) университетининг профессори Г. Галилей томонидан биринчи телескоп яратилиб, осмон жисмларига қаратилганига уч ярим асрдан кўп вақт ўтди. Бу давр ичида табиёт фанларининг энг «мўйсафиди» астрономия фани, телескопларнинг такомиллашиши ва янги фотографик ҳамда спектроскопик методларнинг қўлланиши натижасида кўп ютуқларни қўлга киритди. Астрономларнинг «қуролланган» кўзи коинотдан жуда узоқ масофаларни нишонга олиб, осмон жисмларига тегишли кўплаб сир ва жумбоқларни ҳал этди.

Шу кунларда астрономия тарихида яна бир катта воқеа рўй берди: Совет Иттифоқида гигант астрономик «қорачиғ» — телескоп ишга тушди. Бу телескоп кўзгуси махсус автопоездда Москвадан Кавказга олиб келиниб, ўз ўрнига ўрнатилди. Кўзгунинг диаметри 6 метр бўлиб, қалинлиги бир метрга яқин, оғирлиги эса 42 тоннадир! Бу телескоп шу кунга қадар дунёда энг йирик деб ҳисобланган Калифорния штатидаги (АҚШ) Паламар тоғига ўрнатилган телескоп кўзгусининг диаметридан бир метрга ортиқ бўлиб, унга нисбатан бир ярим марта узоқроқ масофани «кўра олади».

Совет олимлари дунёда энг йирик бу телескопни яратишга 1964 йилда киришган эдилар. Телескоп лойиҳасини ишлаб чиқувчи конструкторлар группасига раҳбарлик қилиш ЛОМО (Ленинград оптика-механика бирлашмаси) йирик телескоплар канструкторлик бюросининг бошлиги, Ленин мукофотининг лауреати, техника фанлари доктори Б. К. Иоаннисианига топширилди. Телескопнинг биринчи андазалари ва техник вазифалари СССР Фанлар академияси Бош Астрономия обсерваториясининг олимлари Д. Максутов, О. Мельников ва Н. Михельсонлар томонидан ишлаб чиқилди.

Бу йирик телескоп ўрнатиладиган жойни аниқлаш ҳам мураккаб вазифа бўлиб, Пулково (Ленинград) обсерваторияси ходимлари томонидан кўп йиллар давомида изланди. Натижада Кавказ тоғида, денгиз сатҳидан 2070 метр баландликда, астрономик иқлими жиҳатидан бу телескопга мос жой топилди. Бу ерда ленинградлик бош архитектор Д. Енкеев раҳбарлигида телескоп учун «уй» — минора қурилди. Телескоп «уйи»нинг баландлиги 20 қаватли бино баландлигига (53 метр) тенг бўлиб, асосининг саҳни 44 метрдир.

Телескопни энг нозик қисми — кўзгусини тайёрлаш жуда кўп вақтни олди. 1600 градусли ҳароратда қуйилган кўзгунинг дастлабки етмиш тонналик қуйилмасини совутиш учун 2 йилу 4 кун вақт кетди. Чунки кўзгуни тез совутиш, унда майда ёриқларни ҳосил бўлишидек катта хавф туғдиради. Кўзгуни сферик формасига келтириш учун берилган бир неча йиллик сайқал давомида ундан «атиги» 28 тоннаси гард (кукун) бўлиб чиқиб кетди.

Кўзгунинг сайқали тугагач, уни Кавказ тоғига олиб чиқишдек мураккаб иш бажарилди. Бунинг учун 120 тонналик трайлерга 6 метрли кўзгунинг оғирлик ва ҳажмига тенг бўлган макет ўрнатилди. Бутун йўл давомида кўприклар мустаҳкамланди. Шундан сўнг мутахассислар комиссиясининг «Юкни ташиб бориш хавфсизлиги юз фоиз таъминланади» деган хулосасидан сўнг, октябрь ойида махсус автопоездга ортилган астрономларнинг янги «қорачиғи» ўз маскани Кавказ томон йўлга чиқди. Йўлда эҳтиёткорлик жуда катта бўлиб, ҳатто яшин тушмаслигининг ҳам чораси кўрилди. Автопоездни ўн етти «Волга» ва «Москвич»дан иборат ГАИ группаси бошқариб борди. «Қимматбаҳо юк» ортилган карвон Москванинг жанубий портигача асфальт бўйлаб, сўнгра сувда Ростов-Донгача, Кавказга яна асфальт бўйлаб юрди.

Улкан телескопнинг оғирлиги 850 тонна бўлиб, унга лозим бўлган деталлар 25 минг хил ном билан юритилади. Бу деталларни тайёрлашда ЛОМОдан ташқари ўнлаб заводлар иштирок этди.

Телескоп қувури 280 тонна бўлиб, заминдан кўтарилган 120 тонналик айрига кийгизилади. Айрининг ҳар бир томони уч қаватли хонадан иборат бўлиб, фотолаборатория ўлчов асбоблари, лифт ва бошқа ёрдамчи қурилмалар мавжуд.

Телескоп бажарадиган вазифаларига кўра, уни илмий текшириш комбинати, дейилса муболаға бўлмайди. Бундан кузатувчи-астроном телескопнинг тўғри (Ньютон) фокусида махсус кабинада туриб осмон жисмларини суратга олиши ва фотоэлектрик кузатиши мумкин. Бундан ташқари телескоп ўрнатилган горизонтал ўқнинг ҳар икки томонида унинг икки (Нисмит ва Кассегрэн) фокусларида спектрографлар жойлашган. Шулардан бири-катта спектрографнинг камера кўзгусининг диаметри 2 метр. Гигант телескопда инфра қизил нурларни қайд қилувчи приёмник ҳам бор.

Телескоп улкан бўлишига қарамай, бошқариш учун қулай қилиб ишланган кузатиш жараёнлари тўла автоматлаштирилган. Зарур бўлганда бу телескопни астроном қўли билан ҳам осонгина бошқара олади.

Телескопнинг 25 минг километр нарида ёқилган шамни осонгина кўра олиши, рефлектор-гигант «кўзи»нинг ўткирлигини тасаввур этиш учун етарли далил бўла олади. Асосан, бу йирик илмий-текшириш комбинати, физик хусусияти билан кўп жумбоқларни ўзига яширган ва бир неча миллиардлаб ёруғлик йили масофада (бир ёруғлик йили 10 триллион километр) жойлашган квазарлар, диффуз ҳамда галактик туманликларни ўрганишда ишлатилади.

Телескоп-гигант астрофизиканинг асосий проблемаларини ҳал қилиш билан фанга кўп ютуқлар ҳадя қилишига дунё олимлари катта ишонч билан қарамоқдалар.

М. МАМАДАЗИМОВ,
физика-математика фанлари кандидати.

ЖИЗЗАХ

ҲУНАР МАКТАБИ

Республикамизнинг кенжа областида амалга ошириладиган ишлар жуда кўп. Юбилей йилининг ўзидагина Жиззах даштида 20 минг гектар қўриқ ер ўзлаштирилди. Келажаги порлоқ областнинг даштларида 32 та янги пахтачилик совхози ташкил этилади. Натижада областнинг «оқ олтин» хирмони 600 минг тоннага етади.

Қўйтош конида эса, яқинда янги ҳунар-техника билим юрти биноси фойдаланишга топширилди. Бу ерда гидротехниклар, сантехник, механик ва тракторчилар, электр монтёрлар, электр ҳамда газ пайвандчилар, пахта териш машиналари ремонти бўйича мутахассислар тарбияланади.

ҚУЛАЙЛИК

Қўйтош кони ишчи хизматчиларига ҳар томонлама қулайликлар яратилмоқда. Кейинги бир йил ичида посёлка кўчаларига асфальт ётқизилди. Кўркам ва шинам уй жой бинолари қуриб фойдаланишга топширилди. Ёзлик кинотеатр, стадион, спорт майдонлари қайта ремонт қилиниб, янги инвентарлар билан таъминланди. Бир йўла 200 номерга хизмат қиладиган телефон-автомат станциясининг ишга туширилиши кўпчиликни мамнун этди. Энди кончилар Москва, Ленинград, Тошкент, Зарафшон сингари шаҳарлар билан телефонда гаплашиш имкониятига эга бўлдилар.

ЯНГИ ЙИЛ ДАСТУРХОНИГА

Ленин орденли Москва колхозининг соҳибкорлари юбилей йилида меҳнаткашлар дастурхонига кўплаб мева етказиб бермоқдалар. Шу кунларда колхоз теплица хўжалигида экилган бодринг, помидор ҳосилга кирган. Миришкорлар 20 тоннадан зиёд сабзавот топшириш мажбуриятини олишган. Ҳосил ой охирида йиғилиб, янги йил дастурхонига тортиқ қилинади.

К. МУСАМУРОДОВ.

ЯНГИЛИКЛАР ВОҚЕАЛАР ФАКТЛАР

ЧИРЧИҚ

АРЧА АТРОФИДА

Аркадий Гайдар номидаги пионерлар саройи янги йил кунлари гавжум бўлади. Бу ерда қарийб 7 минг ўқувчининг арча байрами тантаналарида иштирок этиши мўлжалланмоқда. Арча байрами қизиқарли бўлиши учун ҳозирлик кўриляпти. Ҳаваскорлик театрининг ижодий коллективи «Ҳаммаси чаппасига» комедиясини, қўғирчоқ театри артистлари эса, эртаклар асосида тайёрланган бадиий музикали композицияни кўрсатишмоқчи. Умуман шаҳардаги химиклар, металлурглар маданият саройларида, ишчилар клубларида яшил арча атрофида қарийб 30 минг мактаб ўқувчиси кўнгилли дам олади.

ТАЖРИБА АЛМАШДИЛАР

Венгриялик автомобилсозлардан бир группаси шаҳардаги 10-автобаза коллективи меҳмони бўлишди. Дўстларимиз бу ерда диагностика, техника хавфсизлиги кабинетлари, автомобиль хўжаликларини замонавий ускуналар билан ремонт қилиш ва кадрлар тайёрлаш юзасидан олиб борилаётган ишлар билан танишдилар. Венгриялик меҳмонлар автобазада қўлга киритилган ютуқларни алоҳида қайд қилишди. Ҳамкасабалар иш тажрибаларини ўртоқлашдилар.

О. ЛЕВАК.

ШИФОКОРЛАР ҲАҚИДА ҲИКОЯЛАР

ҲАЁТ ГАШТИ

Очерк

Кечаси билан ёққан ёмғир эрталабга бориб қорга айланди. Ҳаво совуб, изғирин шамол турди. Асалари қиш-қировли кунларга йўқроқ. Ҳикматжон ака қишнинг қуёшига ишониб, яшикларга эътибор қилмаган эди. Қорни кўриб, апил-тапил ҳовлига чиқди. Асалари яшиклари устига шолча, плёнка ташлаб, авайлаб ўрай бошлади. Шу тобда кенжатойи Мирзатилланинг ҳушчақчақ овози янгради.

— Дада, дадажон, хат келди, хат!

Ҳикматжон ака конвертни қўлига олди-да, адресига кўз ташлади, авайлаб чўнтагига солди. Ҳар куни шундай. Уни шифохонада ҳам, уйда ҳам мактубга кўмиб ташлашади. Эрталаблари кўпинча ишни хат ўқиш билан бошлайди. Ахир бу номаларнинг ҳар бири орқасида инсон. Ҳикматжон аканинг сўзи, маслаҳатларини эшитишга, ўз қувончини у билан ўртоқлашишга шошаётган кишилар турибди. Бу қалб тугёнини қоғозга туширган кишиларнинг аксарияти бир вақтлар бетоблик дардини тортган, оғриқ азобидан кўп азият чеккан кишилар. Улар Ҳикматжон аканинг берган шифоси туфайли саломатликларини қайта тиклашган, энди эса кўп қатори ҳаёт лаззатидан баҳраманд бўлиб, турмуш кечиришяпти.

Ҳикматжон ака асалари яшикларини ўраб-чирмаб қўйди-да, уйга кирди. Конвертни очиб, хатга кўз ташлади.

«Қадрли Ҳикматжон ака, сизда даволаниб, касалхонадан чиққанимга ҳам бир йилдан ошди. Саломатлигим жуда яхши. Унча-мунча овқатни танламайдиган бўлиб қолдим. Тез-тез сизни эслаб турамиз. Ойим, дадам, оилам азбаройи хурсандликларидан номингизни тилга олишгани-олишган.

Яхши биласиз, ошқозон ярасидан озмунча азоб чекканим йўқ. Касалликнинг зўридан ўзимни шамдек сўниб бораётган киши деб ҳис қилардим. Бугун бўлса, ўша дамларни эслаб, ишонгим келмайди. Юрагимда сизга бўлган миннатдорчилик ҳисларини айтиб, адо қилолмайман.

Акбар НАЗАРАЛИЕВ,
Калинин районидаги «Партия XXI съезди» совхози».

Ҳикматжон ака хатни ўқиб бўларкан, юрагида аллақандай ёқимли ҳис жўш уриб кетди. Чеҳрасига табассум югуриб, бир зум ўтириб қолди. Зотан, унинг учун бемор соғайиб, шифохона остонасини хатлаб чиқаётганда билдирган миннатдорчилик сўзлари-ю, хат орқали такрор-такрор айтган раҳматларидан кўра қувончлироқ нарса йўқ. Ҳикматжон ака бу онларда ўзини ниҳоятда бахтиёр сезади, касбидан, танлаган ихтисоси ва ва олиб бораётган илмий ишларидан қониқиш ҳосил қилади. Одамларнинг бахтига, бахтиёрлигига шерик бўлаётганлиги билан фахрланади.

Ҳикматжон Орипов 1948 йилда Тошкент Давлат медицина институтининг даволаш факультетини тамомлаб, Хоразм областига йўлланма олди. Янгиариқ районидаги Боғот қишлоғида ишлади. 1951 йилдан 1961 йилгача Бўка районин касалхонасида бош врачлик қилди. Ана шу даврда қорин ва ичак оғриғи билан касалланган жуда кўп кишиларга рўбарў келди. Ўрта Осиёда нисбатан кўпроқ учрайдиган бу касалликни даволашнинг самарали усулини топиш ўйи ҳам ана шунда туғилди.

Асал — минг бир дардга даво. Ҳикматжон ака қариялардан асалнинг ажойиб-ғаройиб хосиятлари ҳақида жуда кўп эшитганди. Бувиси яра-чақа бўлган болаларга асал суртгани-суртган эди. Асаларининг сўлаги — прополисда яллиғланган аъзоларни қайта тиклаш хусусияти кучли эканлиги ҳақида ҳам эшитгани бор. Шу боисдан ошқозон-ичак ярасини даволашда асалдан фойдаланиб кўришга аҳд қилди.

Иш прополиснинг таркибини ўрганишдан бошланди. Ҳикматжон ака уни ҳайвонларга ичириб кўрди. Прополисдан қилинган дори аввал сичқонда, сўнгра каламушда синалди. Тажриба ижобий натижа бергандан сўнг асалари сўлагидан фойдаланиш хусусида маслаҳат сўраб, мамлакатга таниқли асаларишунос олим Н. М. Иойришга хат билан мурожаат этди. Ленинградлик олимнинг бир оғиз сўзи унинг учун ниҳоятда қимматли эди. Агар у фикрини маъқулласа, Ҳикматжон акада ўзига бўлган ишонч янада кучаяр, илмий ишини янада зўр куч билан давом эттиришга ғайрат бағишларди.

Ҳикматжон Орипов хатни ёзишга ёзди-ю, лекин оромини йўқотиб қўйди. Икки кўзи тўрт бўлиб почтальон йўлига тикилди. Юрганда ҳам, турганда ҳам хаёлида ўша мактуб. Ниҳоят, орзиқтирган хат келди. Аммо, у тамомила кутилмаган жавоб эди:

«Тажриба шуни кўрсатдики, прополис заҳарлаш хусусиятига эга. Агар тоза асалга 20 процент прополис аралашмаси қўшиб, асаларига берилса шол касаллиги билан ҳалок бўлади. Бу прополисни ички касалликларни даволаш учун қўлланиш ошқозон, ичакнинг шиллиқ пардасигагина эмас, жигар ва бошқа органларга ҳам зарарли таъсир кўрсатар экан. Шу туфайли асалари сўлагидан ошқозон ва ичак ярасини даволаш учун фойдаланиш ҳақидаги фикрингизга қўшилолмаймиз. доцент Н. М. Иойриш».

Мактуб ниҳоятда самимий ёзилган бўлса ҳам, Ҳикматжон акага қаттиқ таъсир қилди. Ўн йиллар мобайнида «бекор»га меҳнат қилиб келганига ҳеч-ҳеч ишонгиси келмасди. Иойришнинг «Асаларилар — қанотли малҳамчилар» деб номланган машҳур китобини қайта бошдан варақлаб чиқди. Ундаги прополис ҳақидаги фикрларни Абу Али ибн Синонинг «Ал-Қонун»идаги мулоҳазалар билан таққослаб кўрди. Прополиснинг шифобахш хусусиятидан фойдаланиш учун унинг таркибида мавжуд бўлган заҳарли моддани топиш ва ажратиб ташлаш лозим эди.

Ҳикматжон Орипов Тошкент шаҳар Киров районидаги 21-поликлиника ҳамда Чилонзор районидаги 16-касалхонада бош врачлик қилган кезларида ана шу мураккаб вазифани ҳал этиш учун астойдил иш олиб борди. Медицина фанлари доктори, профессор Акбар Асқаров раҳбарлигида асалари сўлагининг шифобахш қисмини тозалаб олиб, прополис препаратини яратди.

Янги дори ҳамма синовлардан муваффақиятли ўтди. Аммо, Ориповнинг илмий иши муҳокама қилинаётганда бу препаратга шубҳа билан қаровчи кишилар ҳам топилиб қолди. Баъзилар номдор олимларнинг фикрини ўртага қўйиб, янгиликка шубҳа билдиришди. Улар дорининг шифобахшлигини қайта синовдан ўтказишни талаб қилишди. Битта палатага ошқозон яраси билан оғриган икки бемор ётқизилди. Бир вақтнинг ўзида уларнинг бирига прополис препарати, иккинчисига эса метилурацил берила бошланди. Ҳафта ўтмай прополис ичаётган беморда оғриқ қолди. Иккинчи бемор оғриқни икки ҳафтагача ҳис қилиб турди. Йигирма кунлик берилган даво текшириб кўрилганда пропалис метилурацилга нисбатан кучли таъсир қилганлиги маълум бўлди. 1969 йилнинг декабрида Ҳикматжон Орипов ана шу препаратни яратганлиги ва амалда қўлланганлиги хусусида кандидатлик диссертациясини ёқлади.

Ўша пайтда Японияда яратилган гастрофиброскоп аппаратининг довруғи кетган кезлар эди. Касалликни аниқлаш, хусусан ошқозон, ичак, қизилўнгачда учрайдиган дардни аниқлашда бу аппаратни ўрганиш ва ишлата билиш кун тартибида турар эди. Ҳикматжон ака Москвада япон ва совет мутахассислари лекциясини тинглаб, Ўзбекистонда бу «ҳунар»нинг қалдирғоч мутахассиси бўлиб қайтди. Олимпиа фиомасида тайёрланган маҳсулот қўлланила бошланиши рентген яхши ўтиб бормайдиган ёки унда аниқлаб бўлмайдиган касалликларни ҳам зудлик билан топиш ва даволашга катта йўл очиб берди.

Ҳикматжон Орипов ҳозир Тошкент медицина институтининг ошқозон-ичак касалликлари кафедрасида ассистент. Кафедранинг таянч шифохонаси — Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг Тошкентдаги 2-клиника касалхонасида даволаш ишлари билан шуғулланмоқда. Шу кунгача юзлаб бемор прополис препаратидан шифо топди.

Ҳикматжон ака прополисдан медицинада кенг фойдаланиш ҳақидаги илмий ишини давом эттирмоқда. Бу соҳада олиб бораётган тадқиқот ишлари ва унинг натижалари эътиборга лойиқ. Унинг ошқозон-ичак касалликларининг олдини олиш ва даволаш бўйича чақирилган катта йиғин ва конференцияларда қилган докладлари кўпчиликда қизиқиш уйғотди. Яқинда Олмаотада ракни келтириб чиқарувчи касалликларга қарши кураш бўйича ўтказилган Бутуниттифоқ конференциясида Ҳикматжон Орипов ва Исоқ Комиловнинг ҳамкорликда тайёрлаган доклади зўр эътибор билан тингланди. Прополис препаратининг таъсири ҳақида келтирилган факт ва мисоллар ман-ман деган олимларнинг олқишини қозонди. Ҳикматжон ака кўргазма ва симпозиумларда қатнашиш ҳақида кўпгина хорижий мамлакатлардан ҳам таклифномалар олиб турибди...

Ҳикматжон ака хатни иш столининг тортмасига солди-да, ишга отланиб ҳовлига чиқди. Қор тиниб, булутнинг этаги йиғиштирилиб қолганди. Қуёш осмонга қизил тиғ урибди. У асалари яшикларига назар ташлади. Ёзи билан «бизиллаб» тиним билмаган бу заҳматкаш мавжудот энди «қиш кўрпаси»га бурканиб олган эди.

Асалари!.. Асалари Ҳикматжон ака учун шарбат тўплайдиган оддий ари эмас. У дард кушандаси. Ниҳоятда меҳнатсевар бу мавжудот инсонга ўхшаб кетади. Эрта баҳорда майса ниш уриши билан ишга киришади. Гулдан-гулга қўниб, учгани-учган. Олти ой ўзига емиш, одамларга эса асал тўплайди. Асалари тайёрлаган маҳсулот ҳам таом, ҳам шарбат, ҳам малҳам. Ҳикматжон ака илмий ишга қўл урганидан буён санаторий ёки дам олиш уйига боргани, ёки боришни орзу қилганини ҳеч ким эшитган эмас. У отпускасини қирадирларда, ўрмон хўжаликлари, тоғ-тошларда асаларичилар билан ўтказади, прополис тўплайди. Ўз ишидан завқланади, ҳузур қилади: доривор гиёҳлар устидан учиб ўтган асаларининг шарбати ҳам, сўлаги ҳам малҳамликда беқиёс. Аммо, ҳозирча мусаффо доривор асал ва прополис камроқ тайёрланяпти. Қани энди республикамизда асалари боқиш янада кўпайса... Ҳикматжон ака катта йиғинлардан бирида биология фанлари доктори, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Акром Дадабоев келтирган қизиқ бир фактни эслади. Республикамизда эртаги экинлардан сўнг бўш қолиб кетаётган ерлар ҳисобига ҳар йили ўн минглаб гектар майдонга гречиха экиш мумкин. Агар шундай қилинса, аҳоли учун кўпдан-кўп гречиха ҳосили олишдан ташқари асаларичиликни ривожлантириш ва ундан минглаб тонна қўшимча асал тайёрлаш мумкин бўларди. Гречиха асалари учун энг севимли озуқа. Бу экиннинг гули нектарга бой. Бу фикр амалга оширилса, прополисни кўплаб тайёрлаш туфайли ошқозон-ичак касалликларини даволашда жуда катта қўшимча имкониятга эга бўлинарди.

У хаёлга берилиб, касалхонага яқинлашиб қолганини ҳам сезмай қолди. Кўз ўнгида ўзи учун ниҳоятда қадрдон бўлиб қолган кўп қаватли ва кўркам шифохона қад кўтариб турарди. У ерда Ҳикматжон акани беморлар кутишяпти. Ҳар куни уларнинг кўнглини бир сўраб ўтиш, қалбларида соғайишга бўлган ишонч чироғини янада алангалатиш унинг учун одат бўлиб қолган. Яхши врач ярим даво. Шифокор дардманд кишиларга малҳам берибгина қолмай, у беморнинг қалбига қулоқ тутиши, ранж-қувончлари ва орзу-ниятларига шерик бўлиши шарт. Унинг учун бемор кишиларга бахт улашишдан кўра ортиқча шараф йўқ. Ҳикматжон ака қадамини тезлатди.

Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ.

Суратда: Ҳикматжон Орипов ва медицина ҳамшираси Фаня Доматова.

И. Глауберзон фотоси.

спорт

БАСКЕТБОЛ

ФРУНЗЕ. Мамлакат чемпионатининг иккинчи тур ўйинлари бошланди. Аёллар ўртасида ўтказилаётган бу мусобақада «Спартак» (Москва области) — «Уралмаш» (Свердловск) учрашуви қизғин ўтди. Ўйинда 64:68 ҳисоби қайд қилинди. Тошкент физкультура институтининг студентлари билан ригалик баскетболчилар учрашуви 52:76 билан тугади.

ШАХМАТ

ЛЕНИНГРАД. Мамлакат чемпионати ниҳоясига етди. Мусобақада бу сафар қўш чемпион аниқланди. Таниқли шахматчи В. Смислов ўрнига ўйнаган 21 ёшли львовлик спортчи Александр Белявскийнинг омади келди. У собиқ жаҳон чемпиони ригалик Михаил Таль билан баробар—тўққиз яримтадан очко жамғариб, мамлакат чемпиони номига ва гроссмейстер унвонига эга бўлди.

ВОЛЕЙБОЛ

БОКУ. Касаба союзлари командалари ўртасида ўтказилаётган турнир яна бир ойдан кейин бошланадиган мамлакат чемпионатига тайёргарликнинг ўзига хос босқичи бўляпти. Турнирда Тошкентнинг «Автомобилист» командаси қизлари ҳам куч синашмоқдалар. Уларнинг «Буревестник» ва «Университет» командалари билан учрашувида 2:3 ҳамда 3:2 ҳисоблари қайд қилинди.

ХОККЕЙ

МОСКВА. «Известия» газетаси совринн учун ўтказилаётган мусобақалар маълум танаффусдан кейин давом эттирилади. Совет хоккейчилари ўз майдонларида ЧССР командаси билан ўтказган уч учрашув (қўш ғалаба ва мағлубият) дан кейин мўлжалдаги 18 ўйиннинг 12 тасини тугатишди. Финляндия хоккейчилари эса Швеция командасидан икки марта енгилиб, учинчи гал 6:2 ҳисобида ютуққа эришдилар. Мусобақа жадвали эса қуйидагича манзара олди.

	Ў.	Ю.	Д.	М.	Ш.	О.
СССР	12	10	1	1	64-31	21
Швеция	12	4	1	7	39-46	9
ЧССР	6	3	1	2	24-19	7
Финляндия	12	2	1	9	30-61	5

Совет хоккейчилари энди март ойида Швеция командасини қабул қиладилар.

ТОШКЕНТ. Иккинчи лиганинг Шарқий зонаси командалари қаторида куч синашаётган «Бинокор» коллективи ҳамон пешқадамлик қилмоқда. Бинокорчилар мамлакат чемпионатининг биринчи даврасидаги сафар учрашувларини тугатишди. Энди улар қолган ўйинларни Тошкентда ўтказадилар. Хоккейчиларимиз ўтган куни Верхняя Салданинг «Старт» командасини қабул қилиб, 5:2 ҳисобида ғалабага эришдилар. Кеча мазкур командалар ўртасида такрорий ўйин бўлди.

Реклама ва эълонлар

ТАШКИЛОТЛАР, КОРХОНАЛАР РАҲБАРЛАРИ ВА ГРАЖДАНЛАР ДИҚҚАТИГА!

ЯНГИ ЙИЛ ЯҚИНЛАШМОҚДА

ЯНГИ ЙИЛ АРЧАСИНИ УТКАЗИШДА ВА ҚАРНАВАЛ УЮШТИРИШДА ЁНҒИН ХАВФСИЗЛИГИ ҚОИДАЛАРИГА

АМАЛ ҚИЛИНГ.

ЁНҒИН ХАВФСИЗЛИГИНИ САҚЛАШ МАКТАБ, БОЛАЛАР БОҒЧАСИ, КЛУБ ВА МАДАНИЯТ САРОЙЛАРИ РАҲБАРЛАРИГА ТОПШИРИЛАДИ.

Коллектив арчаларини фақат камида иккита чиқиш жойи бўлган биринчи ёки иккинчи қаватда, залнинг ўртасида мустаҳкам ўрнатиш лозим. Арча фақат 24 вольтдан кўп бўлмаган электр билан ёритилган бўлиши керак. Иллюминация учун ҳар хил рангли лампочкалардан фойдаланиш мумкин, лекин улар фақат заводда тайёрланган бўлиши керак.

АРЧАНИ ЁНДИРМАЙДИГАН СОСТАВДА ИШЛАНМАГАН ЦЕЛЛЮЛОИД ЎЙИНЧОҚЛАР, ПАХТАЛАР БИЛАН ЯСАТИШ

МУМКИН ЭМАС

Тантана бошланишидан олдин ёритиш ва дастлабки ўт ўчириш воситаларини текшириш шарт. Ўт ўчириш командаси ёки кўнгилли ўт ўчириш дружиналарининг телефон номерларини билиб олиш лозим. Эшикка олиб борадиган йўллар бўш ва эшик енгил очилиши керак.

ЯНГИ ЙИЛ ВА КАРНАВАЛНИ УТКАЗИШДА БЕНГАЛ УТЛАРИ ВА ҚАРСИЛДОҚЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ МУМКИН ЭМАС. КАРНАВАЛ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ КОСТЮМЛАРИНИ ЁНДИРМАЙДИГАН СОСТАВДА ШИМДИРИШЛАРИ

ТАВСИЯ ҚИЛИНАДИ

Карнавал костюмлари ва пахтани ёндирмайдиган составда шимдириш учун инструкциялар билан химикатларни кўнгилли ўт ўчириш жамиятидан олиш мумкин. Ёндирмайдиган состав билан шимдирилган костюм ва пахта ўзининг кўринишини йўқотмайди ва ёнмайди. Костюмларни крахмаллаш ва дазмоллаш мумкин.

ХОНАЛАРДА АРЧАЛАРНИ ЎРНАТИШДА ҲАМ ЁНҒИН ХАВФСИЗЛИГИ ҚОИДАЛАРИНИ ЭСДАН ЧИҚАРМАСЛИК КЕРАК.

РЕСПУБЛИКА КЎНГИЛЛИ ЎТ ЎЧИРИШ ЖАМИЯТИ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 12.00 — МОСКВА. 18.35 — ТОШКЕНТ. 18.45 — Қўғирчоқ фильм. 19.05 — Миллионлар ленинча университети. 19.20 — Нафосат оламида. 20.00 — **«Ахборот».** 20.15 — **Куйла, Санобар** (фильм-концерт). 20.45 — **«Ахборот».** 21.05 — Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутатлари ҳикоя қиладилар. 21.20 — Концерт. 22.00 — **«Вақт».** 22.30 — **Матонатли кишилар** (бадиий фильмнинг 2-серияси). **ИККИНЧИ ПРОГРАММА.** 11.00 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 18.35 — МОСКВА. 19.05 — Янгиликлар. 19.15 — Топишмоқлар ва жавоблар. 19.30 — Халқ ижоди. 20.15 — Телефильм. 20.55 — **Денгиз дарвозалари** (бадиий фильмнинг 2-серияси). 22.00 — «Ёшлик» студияси кўрсатади (Тошкент). 22.30 — Ёзувчи Алексей Толстой ижодидан саҳифалар. 23.30 — «Гайя» ансамбли куйлайди. **УЧИНЧИ ПРОГРАММА.** 19.00 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатуви. 20.20 — Белгиловчи йил вахтасида. 21.00 — Тошкент янгиликлари. 21.15 — Телефильм.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 25/XII да **Чио-чио-сан.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 25/XII да **Қароқчилар** (билетлар сотилган).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 25/XII да **Ҳижрон,** 26/XII да **Хотинимнинг эри.**

КИНО

Сайха (12.00, 13.00, 16.00, 17.00, 20.00), **Гапираверишсин** (11.00, 15.00, 19.00, 21.00): — «ҚОЗОҒИСТОН».

Шимол рапсодияси (11.00, 12.00, 13.00, 15.00, 16.40, 19.00), **Анупама** (14.00, 17.15, 20.00). **Чекист ҳақида қисса** (10.20, 21.00): — «ДРУЖБА».

Ҳаводаги саргузаштлар — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Иссиқ кўлнинг лолалари (10.00), **Музика садолари** (кундуз ва кечқурун): — «ЧАЙКА».

Қайтиш йўқ — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Чин сўз — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Прерия; Онтарио бўйидаги саргузаштлар — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Нодирабегим — «НУКУС» (кундуз ва кечқурун).

Италияликларнинг Россиядаги ғалати саргузаштлари — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Қизил бодрезак (10.00, 12.00 14.00), **Аломат қиз** (16.00, 18.30, 21.00): — «МОСКВА».

Ўзбекистон ССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги Тошкент политехника институтининг кафедра мудири, профессор З. С. Иброҳимовга отаси профессор

Собиржон ИБРОҲИМОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Автомобиль транспорти министрлиги қошидаги Информацион-ҳисоблаш маркази ҳамда меҳнат ва ишлаб чиқаришни бошқаришни илмий-ташкил этиш маркази коллективлари Информацион-ҳисоблаш марказининг бош инженери С. О. Иброҳимхўжаевга отаси

Ортиқ ИБРОҲИМХУЖАЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Ўзбекистон радиоси коллективи болалар ва ўсмирлар учун эшиттиришлар бош редакциясининг редактори О. Маҳкамовга онаси

Ниёзбиби ШОДМОНОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

ҲАР ТЎҒРИДА

Канарейкалар экспортга

ЛИМА. Перу қушшунослари кейинги йилларда янги зот канарейка ўстиришда катта-катта муваффақиятларга эришдилар. Бултур Буэнос-Айрес шаҳрида ўтказилган канарейкалар «Гўзаллик конкурси»да Перудан келтирилган канарейка биринчи ўринга сазовор бўлди. Шу йил Лимада ўтказилган худди шундай «конкурсда» Перу канарейкаси асосий ва энг фахрли соврин — моҳир сайроқилик совринини олди. Шу сайроқи қушларнинг перулик ишқибозлари канарейка урчитувчи мутахассислар миллий уюшмасига бирлашгандирлар.

Яқин вақтларда бошқа мамлакатларга шу янги зот қушларни сотиш миллий экспортнинг даромад манбаларидан бири бўлиб қолиши мумкин. Перулик қушшунослар Колумбия, Венесуэла, Эквадор ва Латин Америкасидаги бошқа мамлакатларга канарейка сотишга буюртма олдилар.

Бабуин маймунлар ҳужуми

МОГОДИШО. Яқинда Сомалининг шимоли-ғарбий областида маҳаллий деҳқонлар билан Бабуинлар ўртасида ҳақиқий жанг бўлди. Шу қутурган маймунлар тўдаси сув ва овқат излаб ҳозир мамлакатнинг жануби томон бормоқда ва далаларни, мева боғларини қуритиб кетмоқда.

Бу сафар Ал-Бердале қишлоғи яқинидаги сабзавот ва маккажўхори пайкаллари Бабуин маймунлар ҳужумига дучор бўлди. 600 дан ошиқ маймун тош отиб, таёқ ўқталиб шу экинларни чопиқ қилаётган деҳқонларни тумтарақай қилди. Ал-Бердале аҳолиси маймунларга кучи етмай, қўшни қишлоқдан ёрдам сўрашга мажбур бўлди.

Шиддатли олишув икки кун давом қилди. Иш неча бор муштлашишгача бориб етди. Пировард охирида маймунларнинг анчагинаси қирилгач, улар чекинишга мажбур бўлди, лекин деҳқонлар орасида ҳам жароҳатланганлар оз эмас, оғир жароҳатланган олти киши касалхонага юборилди.

Ширин совғалар

БЕРЛИН. Шу кунларда Дрезден новвойлари миллионтадан зиёд янги йил анъанавий ширин кулчаларини ёпиб чиқардилар. Бу жойларда байрамлар олдидан ғоят хил-ма-хил кўринишдаги, ҳаттоки афсонавий қаср ва саройлар кўринишидаги пряник ва коврижки тайёрлаш одати бошланганига 400 йилдан ошади. ГДРда янги йил билан қариндош-уруғлар ва ёр-биродарларга табрикномалардан ташқари, шундай оригинал ширин совғалар ҳам юбориб турилади.

ДАСТЛАБКИ ҚАДАМ ВА КИТОБ

БУХАРЕСТ. Руминиядаги нашриётлардан бирида ҳаётида эндигина оёқ боса бошлаган энг кичик «пиёдалар» учун ажойиб бир дарслик чоп этилди. Бу дарсликка кўча ҳаракати қоидаларини асосий мавзу қилиб олган кичик-кичик ҳикоялар, шеърлар, қўшиқ ва ўйинлар киритилган. Боғчадаги болалар мана шу қизиқарли ва болаларга тушинарли китоб ёрдами билан кўчада юриш ва жамоат транспортидан фойдаланиш «алифбесини» ўрганиб оладилар. Дастлабки машғулотлар шу дарслик болаларга жуда ёққанлигини кўрсатди.

Қизиқарли топилдиқ

МАДРИД. Малагадан сал нарида, Испаниянинг жанубий соҳили яқинида ажойиб бир нарса топилди. Ундан тахминан ўн етти аср аввал қурилган ва ғарқ бўлган кемадан улар маъбуда диананинг мармар ҳайкалини топдилар.

Бир ярим метрли ҳайкалнинг ўнг оёғига шикаст етган, боши танасидан ажралган, аммо мутахассисларнинг фикрича, шу аъзолар сақланиб қолганлигидан ҳайкални тамомила тиклаш мумкин.

Ҳайкал Малага яқинидаги Беналь Мадена шаҳри музейига қўйилади.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ. Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700.000, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26 * ТЕЛЕФОНЛАР Коммутатор — 330249 дан 330258 гача. Эълонлар — 338142.

Р. 03015. Узбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64583. А. — 298.